

Sofoklis

EDIPAS KARALIUS

VEIKĖJAI

EDIPAS – Tėbų karalius

JOKASTĖ – jo žmona

ANTIGONĖ ir ISMENĖ – jų dukterys

KREONTAS – Jokastės brolis

TEIRESIJAS – aklas žiniuonis

Dzeuso ŽYNYS

Korinto PASIUNTINYS

PIEMUO

Edipo rūmų TARNAS

Tėbiečių senių CHORAS

Dievo žyniai, Edipo asmens sargybiniai ir vergai, Jokastės tarnaitės. Kreonto asmens sargybiniai, berniukai ir mergaitės maldautojai.

PROLOGAS

Aikštė priešais karaliaus rūmus Tėbų pilyje. Būrys paauglių ir vaikų, žynių vedami, su alyvų puokštelėmis, apvyniotomis baltom vilnonėm juostom, ateina ir, padėję puokštes, susėda ant aukurų pakopų

Iš rūmų išeina Edipas

EDIPAS

Vaikai, senolio Kadmo¹ jaunos atžalos!

Ko sėdite liūdni aplink šiuos aukurus,

Alyvom apsikaišę kaip maldautojai?

O miestas skęsta dūmuos degančių aukų

⁵ Ir šventos giesmės maišos su vaitojimais.

Aš nenorėjau nieko kito siųst, vaikai,

Kad man praneštų, kas yra, ir išėjau

Štai pats, visų garbingu šaukiamas Edipas.

Todėl prabilki, seni, tavo priedermė

¹⁰ Kalbėti už vaikus. Su kuo atėjote:

Su baime ar su viltimis? Norėčiau jums

Padėt visokiam reikale. Beširdis būčiau,

Jei neatjausčiau jūsų, čia susėdusių.

ŽYNYS

Edipai didis, mūsų krašto viešpatie!

¹⁵ Pažvelki, kokio amžiaus susirinkom čia,

Prie tavo aukurų: vaikai, dar nepajėgūs

¹ Kadmas – Tėbų įkūrėjas.

Toliau paskrist, ir metų prislėgti žyniai
(Aš Dzeuso tarnas), ir jaunuomenės žiedai
Rinktiniai. Minios su alyvų šakomis
20 Apsėdę ir Paladės šventyklas abi,
Ir ant Ismeno² kranto pelenus šventus.
Juk miestas, kaip tu pats matai, jau baigia skęsti,
Taip baisiai blaškomas, nelaimių mariose,
Negali atsispirt prieš kruvinas bangas,
Kurios atšniokštę jį užliejo virš galvos.
25 Nemezgė žiedo, džiūsta žemėj pumpurai,
Galvijai krinta lankose ir moterys
Negyvą gimdo vaisių, o ugingas dievas,
Beširdis maras³, miestą baigia verst kapais.
Per jį tuštėja Kadmo giminės namai,
30 Ir juodas Hadas lobsta iš vaitojimų.
Ne dievas tu, ne kaip pas dievą atėjau
Prie tavo židinio su šiais vaikais maldauti.
Bet iš žmonių mes pirmu laikome tave
Ir kasdienos varguos, ir kai dievai mus plaka.
35 Juk tu į Kadmo miestą tuosyk vos atėjęs
Išvadavai nuo duoklės, kur ilgai mokėjom
Nuožmiam viliūgui Sfinksui, mįslę menančiam⁴.
Ir ją įmint mūsiškių nieks tau nepadėjo
Ir nepamokė: dievas davė, kad tave
Geradariu laikytų ir vadintų žmonės.
40 Dabar, Edipai, viską valdanti galva,
Atėjome tavęs prašyti nuolankiai:
Pagalbą kokią nors suraski mums, dievų
Išgirdęs balsą ar žmogaus pamokytas.
Žinok, prityrusiojo vyro sprendimus
45 Sėkmė ir laimė vainikuoja visados.
Tad eik ir gelbėk miestą, vyrų vyre tu,
Tad eik juo rūpintis. Ir šiandien dar šalis
Už pirmą žygį tą vaduotoju vadina.
Kas tavo karaliavimą minės geru,
50 Jei, tuosyk prisikėlę, vėl pražūsime greit?

² Ismenas – Bojotijos upė, tekanti per Tėbus.

³ Arėjas, kuris buvo ne vien karo, bet ir visokio žudymo, taigi ir maro dievas.

⁴ Sfinkso užmenama mįslė buvusi tokia:

*Padaras žemėj yra ir dvikojis drauge, ir trikojis,
Ir keturkojis vardu tuo pačiu ir pralenkia jis vienas
Visa, kas juda ore, vandenynuos ir žemėj ropoja.
Betgi, juo kojų daugiau atsiremti į taką jis turi,
Juo mažesniu greitumu įstengia paslinkti jo kūnas.*

O Edipo atsakymas buvęs:

*Prapulčiai savo dabar, mirties piktavardi skelbėjau,
Atsaką mano išgirsk: klastą jis tavo pabaigs.
Padaras tas – žmogus. Bekalbis ir silpnas užgimęs,
Žemėje keturiomis šliaužioja pirmus metus.
Bėga diena po dienos, subrėsdamas kūnas stambėja –
Ir štai dvikojis žvalus žengia sau tvirtu žingsniu.
Bet ir senatvė čia pat, ir kaip atsparą trečią jis ima
Lazdą į savo rankas kretančiam kūnui paremt.*

Tu miestą atstatyk ant tvirto pamato.
Geri ženklai tave lydėjo, kai tuomet
Mums laimę atnešei, geri telydi šiandien.
Jei šalį šią valdyt norėsi, kaip valdei, –
55 Su žmonėmis geriau nei tuščią ją valdyki.
Tvirtovė tau ir laivas nieko neberekš,
Kai viduje gynėjų nebebus narsių.

EDIPAS

Vaikai bedaliai! Ne naujiena man: žinau,
Ko trokšdami atėjot. Man ne paslaptis,
60 Kad kenčiate visi, tačiau tarp kenčiančių
Nėra nė vieno, kurs kentėtų tiek kiek aš.
Nes jūsų skausmas slegia jus tiktai dėl vieno,
Tik dėl savęs, ne dėl kitų, o man širdis
Dėl miesto rauda, dėl savęs ir dėl tavęs.
65 Todėl jūs ne iš miego žadinat mane.
Nežinote, kiek ašarų išliejau aš,
Kiek rūpesčio takų išklaidžiojau mintim.
Ilgai ieškojęs, vieną priemonę radau
Ir jos tuojau ėmiausi: Menoikėjo sūnų
70 Kreontą, savo svainį, pasiunčiau į Delfus
Pas Febą ir liepiu orakulą paklausti,
Kokiais veiksmais ir žodžiais miestą gelbėt man.
Dabar skaitau dienas, ir daros neramu,
Kas atsitiko jam, kad pernelyg ilgai
75 Negrįžta: daug ilgiau, negu kad priderėjo.
Tegu tik jis sugrįš, tuomet prakeiktas būčiau,
Darydamas ne visa, ką man dievas lieps.

ŽYNYŠ (*prie jo priėjus vaikams*)

Į gera eina tavo žodis: šie vaikai
Man ką tik pranešė, kad grįžta jau Kreontas.

EDIPAS

80 Galingas Apolone! Teneša jis mums
Išganymą taip džiugų, kaip jo akys spindi!

ŽYNYŠ

Atrodo, džiaugsmą neša, nes kitaip galvos
Vaisingi laurai jam nepuoštų vainiku.

EDIPAS

Tuojau mes pamatysim, žodis jį pasieks.
85 Sūnau tu Menoikėjo, viešpatie ir svaini!
Su kokia ištarne nuo dievo pareini?

Prisiartina Kreontas

KREONTAS

Labai gera. Aš pasakysiu: ir vargai,
Gera linkme pakrypę, gali laimę nešti.

EDIPAS

Ką dievas tau atsakė? Nei paguodos man
⁹⁰ Iš tavo žodžių nėr, nei priežasties nerimti.

KREONTAS

Jei nori prie visų čia esančių išgirsti,
Galiu kalbėt, jei liepsi – eisiu ir vidun.

EDIPAS

Kalbėki prie visų. Dėl jujų nedalios
Aš kankinuos labiau nei dėl savęs paties.

KREONTAS

⁹⁵ Galiu pranešti, ką iš dievo išgirdau.
Galingas Apolonas aiškiai liepia mums
Išrauti krašto piktžaidę, išaugusią
Šioj žemėj, ir neduoti likt negydytai.

EDIPAS

O kaip išraut ir kas yra ta piktžaidė?

KREONTAS

¹⁰⁰ Ištremti turim ar krauju nuplauti kraują,
Kuris ir neša miestui negandus visus.

EDIPAS

O kokio gi žmogaus likimą mena jis?

KREONTAS

Pirmiau, valdove, Lajas buvo mūsų viešpats,
Prieš tai, kai tu mūs krašto vairą paėmei.

EDIPAS

¹⁰⁵ Žinau jį iš kalbų, bet matęs jo nesu.

KREONTAS

Jį užmušė, ir dievas reikalauja aiškiai,
Kad atpildo ranka paliestų žudikus.

EDIPAS

O kurgi jie? Kur rasti mums senos kaltės
Be ženkle dingusius lig šiolei pėdsakus?

KREONTAS

¹¹⁰ Šioje šaly – pasakė jis. Tik ieškantis
Galės atrasti, o gaišuojančiam pradings.

EDIPAS

O kurgi, ar namie, ar laukuose plačiuos,
Ar svetimam krašte atrado mirtį Lajas?

KREONTAS

Jis dievo iškeliavo klaust, kaip sakė mums,
¹¹⁵ Ir niekad nebegrižo iš kelionės tos.

EDIPAS

Ir nei pasiuntinys, nei kelio bendras joks
Nematė ir parodymų negali duoti?

KREONTAS

Pražuvo jie, išskyrus vieną, kurs pabėgo,
Bet nusigandęs viena teatsiminė.

EDIPAS

¹²⁰ O ką? Tas viena daug galės mums atidengti,
Jei nors mažutis spindulys vilties sužibs.

KREONTAS

Plėšikai jį užpuolė, sako, ir jis krito
Ne nuo galybės vieno, o nuo aibės rankų.

EDIPAS

Iš kur plėšikas būtų ėmęs tiek drąsos,
¹²⁵ Jei aukso jam iš čia nebūtų pažadėję?

KREONTAS

Kai kas galvojo taip, tačiau, kai Lajas žuvo,
Nebuvo kas pagelbėtų nelaimėje.

EDIPAS

Kokie gi negandai, karaliui žuvus taip,
Sukliudė visa tai išaiškint ir ištirti?

KREONTAS

¹³⁰ Mįslėm vylingom Sfinksas vertė mus žiūrėt
Vien kas po kojom ir šią paslaptį palikti.

EDIPAS

Iškelsiu viską vėl aikštėn nuo pat pradžios.
Labai gerai, kad Febas, ir gerai, kad tu
Pasukot mano mintį žuvusiojo linkui.
¹³⁵ Tikru bendražygiu regėsit ir mane,
Kai keršysiu už šitą šalį ir už dievą.
Ne dėl kitų, kur ne tokie man artimi,
O dėl savęs piktadarystę ginsiu lauk.
Užmušęs jį žudikas greit gal panorės
¹⁴⁰ Ir man atkeršyt savo kruvina ranka.

Tad, jį užstodamas, aš pats save ginu.
Dabar, vaikai, jūs kuo greičiausiai kelkitės
Nuo šių pakopų ir paimkit alyvas⁵.
Tegu kas nors čia Kadmo žmones suvadina,
¹⁴⁵ Aš noriu viską padaryt, ir lai mus regi
Laimingus su dievu arba pražūstančius.
(*Nueina į rūmus*)

ŽYNYS

Tad kelkimės, vaikai, juk mes atėjom čia
Kaip tik dėl to, ką mums valdovas pažada.
O Febas, tokią ištarmę atsiuntusis,
¹⁵⁰ Mūs gelbėt teateis ir marą sustabdys.

Malda išklaudyta, todėl, pakėlę žalumynus nuo aukurų pakopų, maldautojai išeina. Į sceną pamažu žengia penkiolika senių, sudarančių chorą

PARODAS

CHORAS

I strofa

Dzeuso meilingasis žodi! Ką atneši Tėbams šlovingiems
Iš Delfų, auksu žėrinčių?
Baimė užgniaužia mums kvapą, širdis nusigandusi dreba,
Būk maloningas mums, Febe!
¹⁵⁵ Teiksies įvesti gal apeigą naują mums,
Ar atgaivinsi, kurią nugramzdino jau
Amžiai į užmarštį,
Tarki, Vilties auksasparnės sūnau, nemirtingasai žodi!

I antistrofa

Tu pirmutinė, o Dzeuso duktė, nemirtinga Atėne,
¹⁶⁰ Su savo seseria didžia
Artemide, kurios sostas mūs miesto aikštėj apvalainėj,
Ir Febu, šauliu taiklinguoju –
Jūs, išganinga trejybe, apšvieskite!
Jei kada negandus jūs atitolinot,
¹⁶⁵ Miestui mūs nešančius
Mariomis skausmą ir vargą – ištieskite ranką ir šiandien.

II strofa

Nei galo, nei krašto kančių nėra,
Tas antkrytis palietė jau visus.

⁵ Jei prašymas išklaudytas, prašytojas alyvas pasiima ir grįždamas laiko jas rankose, kad artimieji gerą naujieną pamatytų iš tolo.

170 Nebeturi mūs išmonė ginklo
Kuo besiginti. Nei žemė derlinga
Želmens nebeželdo, nei vargšės gimdyvės
Iš skausmo verksmingo vilnių nebestengia išnirti.
175 Ir šen, ir ten vėlės it virtinės paukščių greitsparnių
Lekia lengviau už liepsnas nesuvaldomas
Į Vakario dievo krantą⁶.

II antistrofa

Be galo, be krašto jos lekia ten,
180 Laukuos guli kūnai neapverkti
Ir vėl mirtį be perstojo sėja.
Žmonos ir motinos, senos ir jaunos,
185 Prie aukuro bėga – išganymo uostan.
Ten dūsauja, verkia ir meldžia pagalbos nelaimėj.
Ir giesmės ten, ir nevilties aimanavimai aidi.
Dzeuso duktė auksarūbe, išgirski mus
Ir duok pagalbą aiškia!

III strofa

190 Arėją gi, kurs nūn be skydų
Ir be iečių šėldamas,
Mus karščiais degina, tas priešas atšiaurus,
Išvyk iš mūs šalies, lai bėga sumuštas,
195 Nublokški į marias, į rūmus Amfitritės
Ar į nemeilingus svečiams
Trakų vandenis⁷.
Jei neišplėšia ko naktis –
Tą pagrobia tuoj diena.
200 O Dzeuse, tėve mūsų,
Kurs ugnies žaibais valdai,
Nutrenk jį savo galingu griausmu.

III antistrofa

O Febe viešpatie, paleidęs
Sūkurį lakių strėlių
205 Nuo auksu pavytos templės, išgelbėk mus
Nuo galžudos. Su liepsninguoju žibintu
Iš Likijos kalnų ateiki, Artemide.
O atžala mūsų šalies,
210 Bakche auksamitri!
„Valio“ palydimas šauksmų,
Su bakchantėmis ateik⁸

⁶ Vakaris dievas – Hadas, mirusiųjų karalystės valdovas, nes jo kraštas – vakaruose, saulės leidimosi šaly.

⁷ Amfitritė – marių dievo Poseidono žmona; marių vanduo nuplauna bet kokį antkrytį. Trakija – Arėjo gimtinė. Sofoklis čia galvoja ne kaip tēbietis, o kaip atėnietis. Tēbiečiams Arėjas, kaip Afroditės vyras ir Tėbų jkūrėjo Kadmo žmonos Harmonijos tėvas, buvo genties globėjas. Tuo aiškinamas trakų karingumas ir „nemeilingumas svečiams“.

Ir žerk vėduodamas
Skaisčiai plieskiančiu deglu
215 Bešlovj dievą iš tarpo dievų.

Choro maldos metu Kreontas nueina. Prisirenka žmonių. Iš rūmų išėjęs, palengva prislenka Edipas

PIRMAS EPEISODIJAS

EDIPAS (*choro vadovui*)

Prašai ir gausi, ko prašai: jei mano žodj
Sutiksite priimt ir gintis nuo ligos,
Ateis pagalba ir nelaimės palengvės.
Man svetima žinia, apie kurią kalbėsiu,
220 Kaip svetimas ir įvykis, tad negaliu toli
Nusekt jo pėdsakais: nėra parodymų.
Už jus vėlesnis aš gyventojas mieste.
Dėl to viešai, kadmiečiai, jums visiems paskelbiu:
Kas žinot apie Lają, sūnų Labdako,
225 Kas tas žmogus, kurio ranka jį užmušė,
Ateikit, įsakau, ir viską man praneškite
Jei prisibijo kas apkaltinimą kelt
Pats prieš save – težino: nieko pikto jam
Neatsitiks, tremtin išeis iš miesto sveikas,
230 O jei galvažudys kas kitas ar kitos
Šalies, kas žino – tenetyli. Jį už tai
Apdovanosiu ir lydės mūs dėkingumas.
O jei tylėsit jūs ir mano šiuos žodžius
Paniekinsit iš baimės dėl savęs ar draugo –
235 Tuomet išgirskit iš manęs, ką aš nusprendžiau:
Tebūna jis prakeiktas, vis tąsia, kas jis.
Šaly, kurią valdau kaip viešpats visagalis.
Tenepriims jo niekas, tenesveikins jo
Ir teneleis maldų ir atnašavimų
240 Jam būti dalyviu ir šlėktis vandeniū⁹.
Tegins kiekvienas iš namų kaip žmogų, kurs
Kaltės dėme mus suteršė, kaip šiandien sakė
Man Delfų dievas, paslaptį atverdamas.
Ir taip darydamas tampu aš bendrininkas
245 Ne vien tik dievui, bet ir vyrui žuvusiam.
Prakeikiu tą, kas tai padarė, – ar jis vienas
Kur slepiasi lig šiol, ar su kitais drauge, –
Kad vilktų jis varguos ir nedalioj dienas.

⁸ Kas treji metai ant Kitairono kalno prie Tėbų būdavo triukšmingai švenčiama šventė Bakcho garbei. Lydėdamos iš šventovės nešamus šventuosius indus, elnių kailiais apsigaubusios merginos bakchantės nakčia bėgdavo į Kitaironą, mosuodavo gebenėmis ir vynuogienojais apvyniotom lazdelėm ir mušdavo būgnus, o žiūrovų minia pritardama šaukdavo.

⁹ Kai mirusiams šeimos nariams ir namų dievams globėjams buvo meldžiamasi ir aukojama, neturėjo maišytis joks svetimas žmogus, kitaip viskas eidavo niekais. Lygiai taip pat dalyvauti viešuose aukojimuose ir apsiplauti švęstuoju vandeniu galėjo vien savieji. Tremtinys ir prakeiktasis nebelaikomas savu ir lieka be dievų globėjų, o tai baisiau už viską.

O jei šituos namuos prie mano židinio
250 Gyventų jis ir aš žinočiau – ant manęs
Tekrinta prakeiksmas, kurį kitiems mečiau.
Ir jus įpareigoju visa tai įvykint
Vardan manęs ir dievo, ir gimtosios žemės,
Kuriai dievai žadėjo nevaisingai žūt
255 Jei veiksmo šio iš jūs nereikalautų dievas,
Vis tiek jums nederėjo be bausmės palikti
Geriausio vyro ir valdovo žudikus.
Turėjot juos surast. Kai mano rankose
Dabar valdžia, kurią pirmiau jisai turėjo,
260 Kai teko man jo guolis ir našlė žmona
(Ir net bendrus vaikus, jei jo šeimos nebūtų
Aplankius nedalia, aš būčiau užauginęs:
Dabar jo galvą skaudžiai palietė lemtis) –
Sūnų tad vietoj, kaip už savo tėvą, aš
265 Už jį į kovą stosiu ir darysiu viską,
Kol suieškosiu žmogų, kurs nužudė jį,
Jį – sūnų Labdako, sūnaitį Polidoro,
Agenoro garsaus ir Kadmo atžalą¹⁰,
Ir kas nevykdys žodžio šio – tegu dievai
270 Nei jo laukuos neleidžia grūdai bręst jokiam,
Nei žmonai jo gimdyt vaikų, ir jis težūsta
Tokiuos kaip šiandien neganduos ir dar baisesnius.
Tuo tarpu jums visiems, tikrieji Kadmo ainiai,
Kurie man pritariat, lai šventas Teisingumas
275 Bus bendrininkas, ir dievų palaima jus telydi.

Žmonės išsiskirsto

CHORO VADOVAS

Kaip tu prakeikei, taip, valdove, atsakysiu:
Ne aš jį užmušiau nei tau galiu parodyt,
Kas jo žudikas. Mįslę mums atsiuntęs Febas
Turėjo pasakyt, kieno tai buvo darbas.

EDIPAS

280 Teisybę tu kalbi, tačiau dievus priverst,
Kai jie nenori ko, žmogus yra bejėgis.

ANTRAS CHORISTAS

Aš siūlau kitą išeitį, kaip man atrodo.

EDIPAS

Jei būtų ir trečia – nelik jos nepasakęs.

ANTRAS CHORISTAS

¹⁰ Polidoras, Lajo senelis, taip pat buvo Tėbų karalius. Agėnoras – Kadmo tėvas.

Ką viešpats Febas – lygiai tą Teiresijas,
²⁸⁵ Žinau, regėti gali. Jį teiraudamies,
Valdove, viską sužinosime geriausiai.

EDIPAS

Ir čia aš negaišau ir padariau, kas reikia.
Kreontui patariant, jau du kartus siunčiau
Šauklius pas jį, ir nuostabu, kad jo vis nēr.

TREČIAS CHORISTAS

²⁹⁰ Yra kitokių neaiškių, senų gandų.

EDIPAS

Kokių gandų? Kiekvienas žodis man svarbus.

TREČIAS CHORISTAS

Jį, sako, užmušė keleiviai kažkokie.

EDIPAS

Ir aš girdėjau. Betgi jų nematė niekas.

TREČIAS CHORISTAS

Bet jei žudikui baimės dar yra širdy,
²⁹⁵ Tai, tavo prakeiksmą išgirdęs, jis nelauks.

EDIPAS

Kas nedreba prieš darbą – žodžio nebijos.

Berniuko vedamas pasirodo Teiresijas

CHORO VADOVAS

Tačiau yra, kas jį išaiškins. Atveda
Vaikai žiniuonį dievišką, kurs tarp žmonių
Regėt teisybei vienas turi dovaną.

EDIPAS

³⁰⁰ Teiresijau, kurs viską išmanai, kas vieša
Ir kas slaptinga žmogui žemėj ir danguj!
Nors miesto neregį, tačiau tu supranti,
Kaip kenčia jis nuo negandų. Esi tu vienas
Visa pagalba mūsų ir išganymas,
³⁰⁵ Nes Febas mums, jei iš šauklių dar negirdėjai,
Per mūsų siųstą žmogų davė atsaką,
Kad maro pabaigos sulauksime vien tuosyk,
Jei mes ištyrę rasim Lajo žudikus
Ir juos pasmerksim mirt ar iš šalies ištremsim.
³¹⁰ Tad negailėk žinios, kurią gavai iš paukščių,
Arba apreikšk kitu, kuriuo gali, būdu
Ir gelbėki save ir miestą, ir mane,
Vaduoki nuo kaltybės mus prieš žuvusį.

Mes kliaunamės tavim, o duot pagalbą žmogui,
³¹⁵ Kuo moki ir gali, – tauriausia priedermė.

TEIRESIJAS (*pats sau*)

Deja! deja! Baisu žinot! Iš to nėra
Naudos žiniūnui. Tiesą šią žinau seniai,
Bet pamiršau, kitaip nebūčiau čion atėjęs.

EDIPAS

O kas yra, kad taip be ūpo atėjai?

TEIRESIJAS

³²⁰ Paleisk mane namo. Lengviau bus kęst tau savo,
O man gi savo dalią, jei manęs klausysi.

EDIPAS

Netiesą čia kalbi ir tu nemyli miesto,
Auginusio tave, jei ištarmę slepi.

TEIRESIJAS

Mat aš regiu, jog ir tavieji žodžiai neina
³²⁵ Į gera tau, ir man taip gali atsitikti.
(*Nori eiti*)

CHORAS

O, dėl dievų! Žinodamas nenusigrėžk
Nuo mūs su atsaku, maldaujam nuolankiai.

TEIRESIJAS

Tai neišmanymas visų! Neskelbdamas
Nelaimės tau, išvengsiu jos ir sau pačiam.

EDIPAS

³³⁰ Ką tu kalbi? Žinai ir nesakai. Galvoji
Išduoti mus visus ir miestą pražudyti?

TEIRESIJAS

Nenoriu skausmo sau ir tau. Kam veltui stengies
Išgauti iš manęs? Geriau neklausinėk.

EDIPAS

³³⁵ Prakeiktas senis! Tu ir akmenį galėtum
Išvesti iš kantrybės. Pasakysi man
Ar užsispyręs ir beširdis pasiliksi?

TEIRESIJAS

Man atkaklumą prikiši, o pats savy
Jo dar didesnio nematai ir plūst drįsti.

EDIPAS

O kas galēs nerūstauti, girdēdamas
³⁴⁰ Baisius žodžius, kai miestą tu paniekinai?

TEIRESIJAS

Ateis savaime, nors tylėjimu slepiu.

EDIPAS

O kas ateis, tu privalai man pasakyti.

TEIRESIJAS

Daugiau nė žodžio nesakysiu. Jeigu nori,
Gali išliet rūstybę, kiek tik jos turi.

EDIPAS

³⁴⁵ Ir pasakysiu viską, kai mane supykdei,
Kaip aš galvoju. Tad žinok: atrodo man,
Kad prisidėjai prie šio darbo, nors žudei
Ne savo rankom, betgi jei nebūtum aklas,
Sakyčiau drąsiai: vieno darbas tai!

TEIRESIJAS

³⁵⁰ Ir tai tiesa. Pareiškiu: tavo ištarmė
Tave paliečia patį, ir nuo šios dienos
Nei šių žmonių tu nebekalbink, nei manęs,
Nes nusikaltimu šią žemę suteršei.

EDIPAS

Tu taip begėdiškai drįsti švaistytis žodžiais
³⁵⁵ Ir gal tikiesi išsisukti nuo bausmės?

TEIRESIJAS

Išsisukau: tiesos galybė mano pusėj.

EDIPAS

Kieno pamokytas? Negi žiniūno menas čia.

TEIRESIJAS

Vien tavo. Man nenorinčiam ištraukei žodį.

EDIPAS

Tau žodį? Pakartok, kad jį geriau suprasčiau.

TEIRESIJAS

³⁶⁰ Nesupratai ar tik mane mėginti nori?

EDIPAS

Nepersakyčiau dar kitam, tad pakartok.

TEIRESIJAS

Tu pats žudikas tas, kurį surasti nori.

EDIPAS

Nepasidžiaugsi, taip įžeidęs antrąsyk!

TEIRESIJAS

Sakyti dar kai ką, idant labiau įsiustum?

EDIPAS

³⁶⁵ Kalbėk, kiek nori sau, vis tiek tuščia byla.

TEIRESIJAS

Tau paslaptis begėdiškieji santykiai
Su mylimais, ir nežinai, koks vargas tau.

EDIPAS

Manai tu džiaugtis, nuolat taip kalbėdamas?

TEIRESIJAS

Manau, jei turi dar teisybė kiek reikšmės.

EDIPAS

³⁷⁰ Kitų teisybė turi, o tavoji – ne.
Tu aklas ausimis, protu ir akimis.

TEIRESIJAS

O vargše! Tyčiojies tu iš manęs dėl to,
Dėl ko kiti greit tyčiosis ir iš tavęs.

EDIPAS

³⁷⁵ Tamsioj naktį gyvendamas, tu nekenksmingas
Nei man, nei kam kitam, šviesybę reginčiam.

TEIRESIJAS

Ne man likimo lemta yr tave parblokšti:
Skaistusis Apolonas pats tuo pasirūpins.

EDIPAS

Kreonto pramanyta visa tai ar tavo?

TEIRESIJAS

Negi Kreontas tavo pražūtis – tu pats.

EDIPAS

³⁸⁰ O turtai ir galybė, ir mene iš menų¹¹
Šiam godulystės pilname gyvenime!
Pavydą kokį baisų slepiat už savęs,
Jei dėl šitos valdžios, kurią man miestas
Kaip dovaną, neprašius, davė į rankas,

¹¹ Čia menas – žiniuonystė, aiškiaregystė.

385 Kreontas, mano senas, išmėgintas draugas,
Iš pasalų jau šliaužia, kad mane nuverstų,
Pakišdamas žiniuonį tą su pinklėmis,
Klastingą valkatą, kurs permato kiaurai,
Iš ko jam pelnas, o savam mene – žabalius.

390 Sakyk, kur tu buvai, žiniūne tiesakalbi?
Kodėl, kai buvo čia mįsliaminė pabaisa,
Gentainiams įminimo tuosyk nesakei?
O mįslę jos įmint ne pirmas sutiktas
Žmogus galėjo – čia reikėjo žiniuonies.

395 O tos galybės tau nei paukščiai nedavė,
Nei dievas joks neįkvėpė. Tik aš atėjęs,
Edipas, nieko nežinodamas, nutildžiau ją,
Protu įminęs mįslę, ne iš paukščio skrydžio.
Dabar mane bandai nuverst, galvodamas.

400 Kad pats arčiau stovėsi prie Kreonto sosto.
Raudodami, manau, ir tu, ir patarėjas
Nuplausit kaltę ištremty. Nebūtum senas –
Pajustum pats tą patį, ką kitam rengi.

CHORO VADOVAS

Mums, žiūrint iš šalies, atrodo, kad ir jo
405 Kalboj rūstybė slypi, ir tavoj, Edipai.
Nereikia betgi šito, privalu žiūrėti,
Kaip dievo duotą ištarmę geriau įvykdyt.

TEIRESIJAS

Nors tu valdovas, bet ir man tebūna leista
Lygiom tau atsakyt, ir aš turiu čia teisę.
410 Ne tavo tarnas aš esu, bet Loksijo¹²
Ir į globėjus sau Kreonto neprašau.
Sakau, iš mano žabalumo tyčiojies,
Tu – regintis, bet nematai nelaimės savo,
Nei kur tu gyveni, nei kas namiškiai tau.
415 Žinai, iš ko tu gimęs? Slaptas priešas tu
Esi saviesiems šiam pasauly ir anam¹³.
Ir močios prakeiksmas, ir tėvo trenks tave
Baisiais dviem kojos spyriais iš šitos šalies,
Nūn šviesą regintį, vėliau – tamsybės vien.
420 Ar bus dar įlanka, ar Kitaironas koks,
Kurs tavo aimanom tuojau nesuskardės,
Kai sužinosi, kad jungtusių uoste vietos
Tavajam laivui nēr, nors atplaukei laimingai.
Tu nežinai ir aibės negandų kitų,
425 Jog tėvas tu vaikams ir brolis jų esi.
Dėl viso to Kreontą tu ir mano lūpas
Purvais drabstytk, tačiau pasauly tarp žmonių
Nerasi už save labiau sutraiškyto.

¹² Loksijas – Apolono pravardė: „vingiuotas“, „supainiotas“.

¹³ Jokastei – šiame, Lajui – aname pasaulyje.

EDIPAS

Ar galima pakęsti tokius jo žodžius!

⁴³⁰ Kad tu prasmegtum! Ir greičiau! Neatsigręžęs
Išeik iš šių namų ir kvapo nepalik!

TEIRESIJAS

Nebūčiau nė atėjęs, jei nebūtum kvietęs.

EDIPAS

Aš nežinojau, kad kalbėsi kvailystes.

Kitaip nebūčiau į namus nė kviesdinęs.

TEIRESIJAS

⁴³⁵ Kvailys aš tikras tavo akyse likau.
Tėvams, pagimdžiusiems tave, buvau išminčius.
(*Nori eiti*)

EDIPAS

Tėvams? Palauki! Kas mane pagimdė žemėj?

TEIRESIJAS

Ir pagimdys, ir pražudys diena šitoji.

EDIPAS

Mįslėm per daug neaiškiom visa tu kalbi!

TEIRESIJAS

⁴⁴⁰ Ar ne geriausias įminėjas tu mįslių?

EDIPAS

Tu tyčiojies iš to, kuo didis būt galiu.

TEIRESIJAS

Sėkmė šitoji buvo tavo pražūtis.

EDIPAS

Bet jei išgelbėjau šį miestą – man vis tiek.

TEIRESIJAS

Gerai, aš eisiu jau.

(*Berniuku!*)

Išvesk mane, vaikeli.

EDIPAS

⁴⁴⁵ Tegu sau veda. Būdamas čia, nerimo
Per daug keli. Išeik – ir bus našta lengvesnė.

TEIRESIJAS

Išeisiu, tik pasakęs, ko čia atėjau,

Ne tavo veido nusigandęs. Neužmuši gi.
Aš tau sakau: žmogus, kurio seniai tu ieškai,
450 Grūmodamas ir skelbdamas visiems, kad jis
Nužudė Lają – tas žmogus gyvena čia,
Svetimšaliu vadinasi, betgi pasirodys,
Kad jis tėbietis iš gimimo, nors ta laime
Neapsidžiaugs: iš reginčio taps neregium
455 Ir, elgeta iš turčiaus virtęs, kelio sau
Ieškos lazda, klajodamas po svečių šalį.
Ir pasirodys, kad saviems vaikams jis – brolis
Drauge ir tėvas, moteriai, kur jį pagimdė –
Ir vyras, ir sūnus, o tėvo tikrojo
460 Ir bendražmonis, ir žudikas. Pagalvok,
Namo parėjęs, ir, jei rasi, kad meluoju,
Sakyki, kad aš kvailas ir ne žiniuonis.

Berniuko vedamas Teiresijas nueina. Edipas žengia į rūmus

PIRMAS STASIMAS

CHORAS

I strofa

Kas tas, kur uola tiesakalbė
Delfuos paminėjo¹⁴,
465 Jog tą baisų, kruviną darbą
Jo ranka padarė?
Nūn metas jau bėgti jam
Už žirgą ristąjį greičiau
Į juodus tyrlaukius.
Liepsnomis ir žaibais žaižaruodamas,
470 Vis jį veja iširdęs Kronido sūnus,
O paskui bėga pulku
Nenumaldomos furijos.

I antistrofa

Nuo aukšto, snieguoto Parnaso
Balsas atskardėjo:
475 Pėdsakų to vyro slaptingo
Tur visi ieškoti.
O jis per gūdžias girias
Ir skardžiais niūriais kalnų,
Kaip jautis nuo sparvų,
Kiek tik paneša kojos bedalį jį,
480 Nuo ištarmės pabėgt norėdamas, lekia,

¹⁴ Delfai stovėjo uolotame Parnaso plokščiakalnyje. Tarp uolų buvo ir garsusis Apolono orakulas.

O toji suksis virš jo,
Kol jis gyvas bus žemėje.

II strofa

⁴⁸⁵ O, kiek baisių man širdyje
Kelia minčių tas žiniuonis,
Juo nei tikėt, nei netikėt...
Kas man daryt, pats nežinau.
Aš vilties sparnais lakioju, nesakau nei taip, nei ne.
⁴⁹⁰ Negirdėjau niekada,
Kad Polibo sūnui Lajas būtų buvęs priešas koks.
Negirdžiu to ir dabar:
Kurgi įkaltis bent vienas, kur įrodymas koks nors
⁴⁹⁵ Priešais nuomonę žmonių,
Amžina šlove Edipą gaubiančią?
Labdako sūnus nekaltas, aš tikiu.

II antistrofa

Dzeusui tik ir Febui šviesiam
Skirtį žmogaus duota žinot,
⁵⁰⁰ O žiniuonis – žemės sūnus,
Kuo jis valios pranokti mus?
Kliautis juo neišmintinga. Vienu tik protu žmogus
Kitą žmogų gal pralenkti.
⁵⁰⁵ Gali šmeižti sau, kiek nori, bet kol žodis neįvyks,
Mes galvosime kitaip.
Kas nematė, kaip prieš Sfinksa lengvasparnį ėjo jis?
Savo išmintį parodė
⁵¹⁰ Ir atsidavimą tikrą miestui mūs.
Tad pikta širdim neturim atmokėt.

ANTRAS EPEISODIJAS

KREONTAS

Gentainiai vyrai! Išgirdau bairius žodžius,
Kaip kaltina mane valdovas mūs Edipas,
⁵¹⁵ Ir neiškentęs ateinu. Jei šių dienų
Nelaimėse jis mano, kad aš jam ką nors
Darbais ir žodžiais pikta padaryt norėjau –
Sudie ilgai gyventų mano metų džiaugsmui,
Jei gandas toks prislėgs. Kentėsiu aš ne vien
⁵²⁰ Dėl įtarimo, kylančio iš paskalų, –
Kur kas daugiau; jei pikta miestui aš geidžiu,
Piktadarys aš jūsų ir savos šeimos.

CHORO VADOVAS

Toks priekaištas išsprūdo jam, bet patikėk,
Greičiau iš pykčio bus, ne iš širdies gelmių.

KREONTAS

⁵²⁵ Bet reišké žodis tas, kad, mano prikalbėtas,
Žiniūnas pramanytas paskleidė kalbas?

CHORO VADOVAS

Kalbėjo taip, bet nežinau to priežasties.

KREONTAS

Turbūt rimtu žvilgsniu ir nedrumstu protu
Toks kaltinimas buvo mestas prieš mane?

CHORO VADOVAS

⁵³⁰ Aš nežinau. Ką daro galingieji, neregiau.
Bet štai valdovas pats išeina iš namų.

Pasirodo Edipas

EDIPAS

Tu čia? Drįsti ateit! Ir tokias jau geras
Turi akis, jog lįst po mano stogu tau
Ne gėda, išryškėjęs to žmogaus žudike
⁵³⁵ Ir sosto manojo grobėjau atviras?
Sakyki, dėl dievų! Bailumą ar kvailumą
Tu mano pastebėjęs, ryžais taip daryti?
Aš nepasergėsiu, kaip tavo užmačios
Prišliauš klatingai, ar gal nemokėsiu gintis?
⁵⁴⁰ Ar ne kvailystė tavo toks sumanymas –
Be turtų ir be šalininkų siekt valdžios,
Kuriai ir pinigų daug reikia, ir žmonių?

KREONTAS

Žinai, ką tau daryt? Po savo žodžių šių
Jiems lygius išklausk ir tuosyk spręsk, kaip nori.

EDIPAS

⁵⁴⁵ Tu moki pakalbėt, tik nebemoku aš
Klausyt, nes pamačiau, koks tu baisus man priešas.

KREONTAS

Tu paklausk, ką pasakysiu apie tai.

EDIPAS

Nė nekalbėk man apie tai, jog tu ne priešas.

KREONTAS

Jei tu galvoji, kad beprotiška puikybė
⁵⁵⁰ Yra tau turtas, – neišmanėlis esi.

EDIPAS

Jei tu manai, kad giminė, padaręs pikta,
Išvengs bausmės, – tu neišmanėlis esi.

KREONTAS

Teisybė tavo, sutinku. Bet nuoskaudą,
Kurią sakais patyręs iš manęs, išdėstyk.

EDIPAS

⁵⁵⁵ Kalbėjai tu, ar nekalbėjai man, kad reikia
Pasiųsti žmogų kviest žiniūno to garsaus?

KREONTAS

Ir šiandien tos pačios aš nuomonės esu.

EDIPAS

Ar daug praėjo laiko nuo tada, kai Lajas...

KREONTAS

O ką padarė jis? Visai nesuprantu.

EDIPAS

⁵⁶⁰ Užpultas krito kur be pėdsakų jokių?

KREONTAS

Daugybė metų jau praėjo nuo tada.

EDIPAS

Žiniūnas ar jau vertės savo amatu?

KREONTAS

Išminčium buvo, gerbiamu visų kaip šiandien.

EDIPAS

O mano vardą ar minėjo jis kada?

KREONTAS

⁵⁶⁵ Nepaminėjo niekad mano akyse.

EDIPAS

O jūs nesiėmėt išaiškinti žudiko?

KREONTAS

O kaipgi, ėmėmės. Bet nieko nesuradom.

EDIPAS

Kodėl gi tas išminčius žodžio netarė?

KREONTAS

Aš nežinau, o ten, kur nežinau, – tyliau.

EDIPAS

⁵⁷⁰ Galėtum pasakyti, ką gerai žinai?

KREONTAS

O ką gi taip? Žinosiu – neužginčysiu.

EDIPAS

O tai, kad jei nebūtų su tavim sutaręs,
Manęs nebūtų Lajo žudiku vadinęs.

KREONTAS

Jei jis taip sakė, pats žinai. Bet lygia teise
⁵⁷⁵ Ir aš tave paklausiu, kaip ir tu mane.

EDIPAS

Gali sau klaust. Bet žudiku nepadarysi.

KREONTAS

Gerai. Tu vyras mano seseriai ar ne?

EDIPAS

O kaipgi! Čia nė klausimo negali būti

KREONTAS

Ir šalį lygia dalimi su ja valdai?

EDIPAS

⁵⁸⁰ Visur ir visada jos norus aš įvykdau.

KREONTAS

O aš, trečiasis, ar ne lygus su jumis?

EDIPAS

Bet blogas draugas šiandien pasirodei mums.

KREONTAS

O ne! Jei viską taip kaip aš tu paskaičiuotum.
Pirmiausia pasvarstyk, kur laimės bus daugiau:
⁵⁸⁵ Ar būti valdovu su rūpesčiais ir baime,
Ar snūduriuot ramiai ir smaguriaut valdžia?
Nei man pačiam dar niekad neužėjo noras
Karaliaus vardą, o ne valią jo turėt,
Nei kitas nenorės, kas turi sveiką protą.
⁵⁹⁰ Dabar ramiai man eina viskas iš tavęs,
Jei pats valdyčiau, tektų daug kur prisiversti.
Kodėl karaliaus sostas turi būt mielesnis
Negu be rūpesčių galybė ir valdžia?
Toks kvailas dar nesu, kad siekčiau ko nors kita,
⁵⁹⁵ O ne buities, kur grožis jungias su nauda.
Dabar visi man šypsos, sveikina mane,

Dabar, kad jiems padėtum, šaukiasi manęs:
Dėl to pasisekimas tikras kiekvienam.
Ir man atsižadėti to vardan ko kita?
⁶⁰⁰ Ne! Sveikas protas nesimaišo taip lengvai!
Nei pats neprisileisiu aš tokios minties,
Nei duosiu kam kitam save prie to palenkti.
O tam patikrint eik į Delfus ir paklausk,
Ar aš teisingai pranešiau tau ištarmę.
⁶⁰⁵ Tuomet, jei rasi, kad ką nors dariau išvien
Su žiniūnu, – užmušk mane ne vien tik savo
Balsu, o dviem iš karto – savo ir manuoju.
Bet aiškiai neįrodęs, man kaltės nemesk.
Juk neteisinga taip lengvai nedorėlius
⁶¹⁰ Gerais apšaukti ir nedorėliais geruosius.
Atstumti dorą draugą – ne kas kita juk,
Kaip griauti sau gyvenimą, kuris toks mielas.
Tik su laiku suprasi viską aiškiai pats,
Nes laikas teparodo, kas iš tikro doras,
⁶¹⁵ Kai piktavalį tu pažinsi ir per dieną.

CHORO VADOVAS

Gražiai pasakė bijančiam suklypt, valdove,
Kas greitai sprendžia, tam pavojus apsirikti.

EDIPAS

Kai pasalūnas skuba prie manęs su pinklėm,
Ir aš turiu juk greitai išeities ieškot.
⁶²⁰ Jei lauksiu sau ramiai, tai kėsiai jo visi
Bus įgyvendinti ir mano pralaimėta.

KREONTAS

Tai ko tu nori? Iš šalies mane ištremti?

EDIPAS

O ne! Mirties aš noriu, o ne ištrėmimo.

KREONTAS

Kai man įrodysi, kaip aš pavydžiu tau.

EDIPAS

⁶²⁵ Kalbi kaip priešgina, nenorintis paklusti?

KREONTAS

Tu kliedi, aiškiai jau matau.

EDIPAS

Tiktai savim.

KREONTAS

Galėtum ir manim.

EDIPAS

Tu niekšas palikai.

KREONTAS

O jei apsirinki?

EDIPAS

Vis tiek turi paklusti!

KREONTAS

Blogam valdovui – niekados!

EDIPAS

O mieste, mieste!

KREONTAS

⁶³⁰ Mieste ir mano juk dalia, ne tavo vieno.

CHORO VADOVAS

Valdovai, liaukitės. Pačiu laiku Jokastė

Iš rūmų jūsų laimei eina skubina.

Su jos pagalba vaidą jums reikės išspręsti.

JOKASTĖ

Ko leidžiat, nelaimingi, jūs liežuviams kelti

⁶³⁵ Šias rietenas kvailas, ir gėdos jums nėra
Skaičiuoti nuoskaudas, kai kenčia taip šalis?

Tu grįžk į rūmus, o tu eik namo, Kreontai.

Iš menko nieko nedarykite nelaimės.

KREONTAS

O seserie! Edipas, tavo vyras, graso

⁶⁴⁰ Baisia bausme – skirsiąs man viena iš dviejų:

Ar ištrėmimą iš gimtos šalies, ar mirtį.

EDIPAS

Tikra teisybė. Aš nutvėriau, žmona, jį

Sumanymus piktus bevykdant prieš mane.

KREONTAS

Kad nesidžiaugčiau niekad, kad prakeiktas žūčiau,

⁶⁴⁵ Jei tau ką padariau, kaip kaltini mane.

JOKASTĖ

Vardan dievų, Edipai, patikėki juo,

Pabūgęs priesaikos, darytos prieš dievus

Ir prieš mane, ir prieš visus čia esančius.

KOMAS

Strofa

CHORAS

Būk širdim ir protu
650 Maloningas, meldžiu.

EDIPAS

Norit jūs, kad nusilenkčiau?

CHORAS

Neblogas buvo pirma,
Davė priesaiką dabar, Atleiski jam.

EDIPAS

655 Ko prašot – žinot?

CHORAS

Žinom.

EDIPAS

Tai sakykit man.

CHORAS

Tu nemesk ant jo, taip prisiekusio,
Šitokios kaltės be įrodymų.

EDIPAS

Žinokite gerai, kad to prašydami
Jūs prašote mirties ar ištrėmimo man.

CHORAS

660 Tepaliudys mums dievas aukštasai
Helijas danguj: tepražūnam mes
Be dievų ir be draugo pagailos,
Jei tokių minčių turime širdy!
665 Širdį taip slegia mums krašto nelaimės,
O kas bus, kai prie jų prisidės dar kiti
Negandai dėl vaidų judviejų?

EDIPAS (*Jokastei*)

Tegu sau eina, nors man galvą reiks padėti
670 Ar, užsitraukus gėdą, būti ištremtam.
(*Chorui*)
Ne jo, o jūsų lūpos gailestį širdy
Sužadino. O jo nekęsiu, kur bebūtų.

KREONTAS

Dabar pyksti, kad nusileidai, ir gailėsies,
Rūstybė kai praeis. Toks būdas iš tiesų

⁶⁷⁵ Skausmingai slegia žmogų kaip sunki našta.

EDIPAS

Paliksi tu mane ar ne?

KREONTAS

Išeisiu, tavo

Paniekintas, o jų akims toks pat kaip buvęs.

(Išeina)

Antistrofa

CHORAS

Ko delsi tu, moterie,

Vesti jį į namus?

JOKASTĖ

⁶⁸⁰ Kad sužinočiau, kas čia buvo.

CHORAS

Apkaltino be pamato,

Užgavo žodis neteisingas.

JOKASTĖ

Abudu jie kalti?

CHORAS

Tiesa.

JOKASTĖ

Dėl ko tas vaidas?

CHORAS

⁶⁸⁵ Pagailėki tu kenčiančios šalies,

Vaidas snaudžia nūn, nebežadink jo.

EDIPAS

Žiūrėk, prie ko priėjot, nors geri jūs žmonės:

Mane apleidžiat ir užduodat širdį man?

CHORAS

Mes, valdove, tau sakėme nesyk:

⁶⁹⁰ Būtume bepročiai ir visai akli,

Jei tave apleist ryžtumės kada.

Nuo nelaimių baisių mūsų šalį

⁶⁹⁵ Kitada sugebėjai apginti,

Būki jai vairininkas ir šiandien.

JOKASTĖ

Vardan dievų, karaliau, pasakyk ir man,

Dėl ko tokia rūstybė kilo tau širdy?

EDIPAS

⁷⁰⁰ Tave labiau už juos aš, moterie, gerbiu.
Klausyki, ką Kreontas sugalvojo man.

JOKASTĖ

Kalbėki, jei rimtai gali dėl vaido skųstis.

EDIPAS

Mane jis pavadino Lajo žudiku!

JOKASTĖ

Ar pats pramanė, ar išgirdęs iš kitų?

EDIPAS

⁷⁰⁵ Žiniuonį tą, raganių, pasiuntė jis man,
Kad lūpos jo paties nesuteptos paliktų.

JOKASTĖ

Tu mintį atitrauk dabar nuo šių kalbų,
Manim tikėki ir žinok: nėra nė vieno
Tarp mirtingųjų, kas galėtų pranašauti.
⁷¹⁰ Aš tau įrodysiu tai pavyzdžiu geru.
Kadaise Lajui, nesakau aš, kad nuo Febo
Paties – nuo jo žynių atėjo ištarmė,
Kad jam likimo lemta žūti nuo sūnaus,
Kuris turėsias gimt iš jo ir iš manęs.
⁷¹⁵ Tačiau, kaip eina paskalos, jį užmušė
Kokie plėšikai sankryžoj trijų kelių.
O kūdikiui gležnam trys dienos nesuėjo,
Kai tėvas jam kojytes suveržė diržu
Ir svetima ranka jį išmetė kalnuos.
⁷²⁰ Tad Apolonas neišlaikė žodžio sūnui,
Kad jis užaugsiąs tėvo žudiku, nei Lajui,
Kad žūsiąs nuo sūnaus, ko jis labai bijojo.
Štai kaip žiniūnų žodžiai pasitvirtina.
Nėra ko jų žiūrėti. Dievas, jei ko nori,
⁷²⁵ Kad būtų žinoma, lengvai apreiškia pats.

EDIPAS

Beklausant man šių tavo žodžių, moterie,
Galva pradėjo suktis ir širdis drebėti.

JOKASTĖ

Prislėgė vėl koks rūpestis, kad taip kalbi?

EDIPAS

Aš, rodos, išgirdau, tu pasakei, kad Lajas
⁷³⁰ Nukautas buvo sankryžoj trijų kelių?

JOKASTĖ

Visi tuomet kalbėjo ir dabar dar kalba.

EDIPAS

O kur vietovė ta, kur įvykis tas buvo?

JOKASTĖ

Fokidės šalyje, toj vietoj, kur keliai
Sueina ir iš Delfų, ir iš Daulijos.

EDIPAS

⁷³⁵ O kiek praėjo laiko nuo to įvykio?

JOKASTĖ

Šaukliai mieste paskelbė žinią liūdnąją,
Ir tu netrukus krašto sostą užėmei.

EDIPAS

O Dzeuse! Ką nusprendei su manim daryti?

JOKASTĖ

Kodėl, Edipai, visa taip dedies į širdį?

EDIPAS

⁷⁴⁰ Neklausk manęs, o pasakyk, koks buvo Lajas,
Kaip jis atrodė ir kiek metų buvo jam?

JOKASTĖ

Jis buvo aukštas, galva žilstelėjusia,
O išvaizda nedaug kuo skyrės nuo tavęs.

EDIPAS

Deja! dejai Atrodo, būsiu ant savęs
⁷⁴⁵ Tą prakeikimą baisų metų nežiniom.

JOKASTĖ

Ką tu kalbi? Man į tave kraupu žiūrėti.

EDIPAS

Man jau baisu: aiškiaregys bus tas žiniūnas.
Aiškės labiau, jei viena dar tu pasakysi.

JOKASTĖ

Kraupu ir man. Bet klausk: žinosiu – pasakysiu.

EDIPAS

⁷⁵⁰ Kaip menkas, paprastas žmogus keliavo Lajas
Ar kaip valdovas, su gausinga palyda?

JOKASTĖ

Penki iš viso buvo, vienas tarpu jų
Šauklys, važiavo Lajas vienu vežimu.

EDIPAS

Oi, oi! Jau viskas aišku. Tik dar pasakyk,
⁷⁵⁵ Kas žinių apie tai jums atnešė, valdove?

JOKASTĖ

Jo tarnas, kurs pabėgo vienas iš visų.

EDIPAS

Ir mūs namuos tebegyvena jis lig šiol?

JOKASTĖ

Nebe. Parėjęs ir pamatęs, kad valdžia
Jau tavo rankose, o Lajas užmuštas,
⁷⁶⁰ Pastvėrė ranką man ir prašė nuoširdžiai,
Kad kaimenių ganyt jį siųsčiau į laukus,
Idant nė akys jo neberegėtų miesto.
Ir išsiunčiau, nors jis, kaip pavyzdingas tarnas,
Galėjo susilaukt malonės daug daugiau.

EDIPAS

⁷⁶⁵ Ar negalėtų jis netrukus čion ateit?

JOKASTĖ

Galės ateit. Bet kam jo reikia tau dabar?

EDIPAS

Bijau, kad aš nebūčiau, moterie, per daug
Pasakęs tau, kodėl aš noriu jį matyti.

JOKASTĖ

Ateis tas tarnas. Bet ir aš verta, karaliau,
⁷⁷⁰ Žinoti visa, kas taip slegia širdį tau.

EDIPAS

Neliks tau paslapties, kai baimė taip toli
Jau nužengė. Kam artimesniam už tave
Galėčiau guostis aš, tokios dalios sulaukęs?
Polibas korintietis buvo tėvas man,
⁷⁷⁵ O motina Meropė, kilus iš Doridės.
Buvau aš pagarboj kaip pirmasai pilietis
Lig įvykio, kuris, nors vertas paminėti,
Tačiau nebuvo vertas mano sielvarto.
Puotos metu, per daug išgėręs vyno, svečias
⁷⁸⁰ Vadint mane pradėjo netikru sūnum.
Ir aš prislėgta širdimi tą visą dieną
Kentėjau, o kitos sulaukęs nuėjau

Paklausti motinos ir tėvo. Jie piktu
Šmeižtu palaikė žmogui žodį pramestą.
785 Džiaugiausi tokiu jų atsakymu, tačiau
Tas įžeidimas knietė vis ir nedavė
Nurimti man, nes per giliai įsismelkė.
Ir aš slaptai nuo tėvo ir nuo motinos
Einu į Delfus, bet į tai, ko keliavau,
790 Paliko Febas neatsakęs, tiktai atskleidė
Baisias nelaimes ir kančias, pareikšdamas,
Kad man žadėta vesti motiną, su ja
Turėt vaikų, kurių žmogaus akis baisėsis,
Ir tapti savo tikro tėvo žudiku.
Išgirdęs visa tai, aš bėgau iš Korinto,
795 Kur žvaigždės kelią rodė man ir kojos vedė,
Kad neregėčiau išsipildžius negandų,
Kuriuos man lėmė pranašavimai pikti.
Ir taip ligi tos vietos aš atkeliavau,
Kur tas valdovas buvo užmuštas, sakai.
800 Teisybę pasakysiu tau aš, moterie.
Buvau atėjęs jau lig tosios kryžkelės,
Kai šauklį sutikau¹⁵, už jo gi vežime
Ristais žirgais man tiesiai priešais lėkė vyras,
Kurį mini. Mane per jėgą vertė trauktis
805 Iš kelio ir vežėjas jo, ir senis pats.
Vežėjui, bandančiam nustumt mane į šalį,
Įširdęs tvoju aš, o senis, tai pamatęs,
Nutaiko metą, kaiėjau prie ratų jo,
Ir dvišaku rimbu per galvą kerta man.
810 Bet atkentėjo jis ne taip: akies mirksniu
Lazda suduotas smarkiai rankos štai šitos,
Aukštielninkas ant kelio krito jis iš ratų.
Tuomet juos užmušiau visus. Jei atsiras
Dabar tarp to žmogaus ir Lajo koks ryšys –
815 Kas bus tada nelaimingesnis už mane,
Kas bus labiau dievų nekenčiamas pasauly,
Jei nevalia nei svetimam, nei mūsų žmogui
Mane priimti į namus ir žodį tarti,
Bet reikia vyt nuo slenksčio? Ir ne kitas kas,
820 Aš pats užtraukiau tokį prakeikimą sau.
Velionio šventą patalą teršiu aš rankom,
Kurios jį užmušė. Ar aš ne šventvagis,
Ar ne visų prakeiktas? Jei turiu aš bėgti
Ir sergėtis nesusitikti kur savų,
825 Gimtojon žemėn kojos neįkelt arba
Jungtusių saitais susirišt su motina
Ir gyvastį atimt tikrajam savo tėvui
Polibui, kurs mane pagimdė ir augino, –
Kas, tardamas, jog dievas žiauriai elgiasi

¹⁵ Šauklio asmuo buvo šventas ir neliečiamas. Jis vyko su Tėbų valdovu kaip jo sargybinis Fokidės šaly ir drauge kaip važnyčiotojas.

Su bedaliu žmogum, netiesą pasakys?
830 Oi ne, oi ne! Dievų šventasis galingume!
Tenesulaukiu tos dienos, teišnykstu
Aš iš akių žmonėms pirmiau, nei pamatysiu
Tokios baisios nelaimės dėmę ant savęs!

CHORO VADOVAS

Ir mums, valdove, neramu, bet kol žmogaus,
835 Ten buvusio, neiškvotei, turėki viltį.

EDIPAS

O iš tiesų nedaug vilties belieka man –
Palaukti, kol ateis piemuo tas iš ganyklų.

JOKASTĖ

O kokią gi paguodą jis atneš atėjęs?

EDIPAS

Paaiškinsiu aš tau: matysiu, kad jis sako
840 Tą patį, kaip ir tu, – ir nerimas praeis.

JOKASTĖ

O ką reikšminga tu girdėjai iš manęs?

EDIPAS

Kalbėjęs tas pabėgusis, sakei, kad Lają
Plėšikai užmušė. Tad jeigu jis dabar
Sakys tą patį skaičių – užmušiau ne aš,
845 Nes vienas niekada nelygus daugeliui.
Bet jei sakys, kad vienas, tuosyk aišku bus,
Kad ta baisi kaltybė krinta ant manęs.

JOKASTĖ

Koks žodis mus pasiekė, tokį persakiau,
Ir šiandien išsiginti jis nebegalės:
850 Girdėjo visas miestas jį, ne aš viena.
O jeigu savo žodį ir mainytų jis,
Tai niekaip neįrodys, viešpatie, kad Lajas
Tikrai taip žuvo, kaip jam lėmė Loksijas:
Esą turėsiąs mirt nuo mano vaiko rankos.
855 Bet tas nelaimingasis negalėjo niekad
Užmušti jo, nes žuvo pats pirmiau už jį.
Dėl to aš nebepaisysiu daugiau jokių
Jau pranašysčių nei dabar, nei kitą kartą.

EDIPAS

Teisingai tu galvoji. Bet pasiųsk ką nors,
860 Kad piemenį pakviestų, nebegaišk ilgiau.

JOKASTĖ

Pasiūsiu aš tuojau. Bet eikime į vidų.
Aš nedarysiu nieko, kas nemiela tau.

Abu išeina

ANTRAS STASIMAS

CHORAS

I strofa

Kad mums lemties būtų leista
Šventą išlaikyt kuklumą žodžiuos
⁸⁶⁵ Ir visuos darbuos, kaip įstatymai prisako,
Esantys virš mūsų galvos!
Dangaus žydrynė – jų gimtasis kraštas,
Olimpas¹⁶ – jų tėvas, pagimdė juos
Ne žmogaus išmintis
⁸⁷⁰ Mirtinga, ir ji nenulydės jų užmaršties miglon,
Juose dievo galybė, jie nepasenstantys.

I antistrofa

Valdžia gimdo išdidumą,
Išdidumas, prisiglėbęs daug tuščių,
⁸⁷⁵ Žalingų ir beprasmiškų daiktų,
Laiptan aukščiausiai įkopia
Ir tuoj stačia galva krinta į bedugnę.
Ten kojos nebus tvirtai
Jam kur pastatyt. O tu,
⁸⁸⁰ Galingas dieve, žūti neleisk, kas už miestą kovos.
Kol mus dievas globos, nepasiduosime.

II strofa

Jeigu rankoms kas ir žodžiams
Leis puikybės eit keliu,
⁸⁸⁵ Visai negerbdamas tiesos
Ir nebijodamas dievų –
Lai trenkia jį piktas likimas:
Bus auka už išdidumą.
Jei sau tik naudą gobsis neteisėtai
⁸⁹⁰ Ir nieko šventa neturės,
Ir viską duos paliest kaltybės rankai –
Kas bevalios rūstybės strėle
Nuo jo širdies šalin pakreipti?
⁸⁹⁵ Jei tokie darbai visur bus gerbiami,

¹⁶ Olimpas – čia ne kalnas, o dangus.

Kam šventasai šokis mums?

II antistrofa

Mes nebeisim jau maldauti
Žemės vidurin šventajan –
Nei į šventovę aukštą Abuos,
⁹⁰⁰ Nei į Olimpiją daugiau¹⁷,
Tol, kol ranka neabejinga
Aiškaus ženkle mums neduos.
O Dzeuse visagalis tu, kurs viską
Valdai: jei garbina tave –
⁹⁰⁵ Tegu tai žino tavo amžina valia.
Ištarme šventa dėl Lajo
Ėmė jau nebetikėti,
Apolonui niekur jau nebėr garbės,
⁹¹⁰ Pražus pamaldumas.

TREČIAS EPEISODIJAS

JOKASTĖ

(Dviejų tarnaičių lydima, išeina pro vidurines duris su alyvų puokštėmis, perrištomis baltais vilnoniais raiščiais, ir su smilkalais)

Didžiūnai garbūs mūs šalies! Nusprendžiau eiti
Aš į dievų šventoves su žalių alyvų
Vainikais rankose ir smilkalais kvapiais.
Edipo siela mat per daug giliai paskendus
⁹¹⁵ Visokiuos rūpesčiuos, ir jis nebeįstengia
Protingai spręst iš praeities apie šią dieną
Ir klauso vien tik to, kas jam baisybės kelia.
(Į Apolono aukurą)
Nebegalėdama pati jo suraminti,
Skubėjau prie tavęs, likieti Apolone¹⁸,
Nes tu mums artimiausias iš visų dievų,
⁹²⁰ Ir nuoširdžiai meldžiu, priimk šią mano auką
Ir duok laimingą išeitį iš negandų.
Dabar visi mes drebam, jį regėdami,
Kaip laivo vairininką, baimės pritrenktą.

Deda šakeles ant aukuro, tarnaitės uždega ugnį ir įberia smilkalų

PASIUNTINYS

Iš jūs, draugai, ar negalėčiau sužinoti,

¹⁷ Abų mieste, Fokidėje, buvo sena Apolono šventykla; Olimpija – lyguma Elidėje, Peloponese, garsi ne vien žaidimais, bet ir kaip Dzeuso šventovė.

¹⁸ Ar Apolono kultas Likijoje (Mažosios Azijos pietvakarių kampe) buvo savas iš senų senovės, ar jį įvedė graikai, tebėra neišaiškinta. Dėl panašaus skambėjimo su graikišku žodžiu „lykos“ (vilkas), likietį Apoloną imta tapatinti su Apolonu, ginančiu kaimenes nuo vilkų („lykios“).

⁹²⁵ Kurie Edipo, jūsų viešpaties, namai?
Arba, jei žinot, pasakykit, kur jis pats.

CHORO VADOVAS

Jo rūmai štai šitie, jis viduje, svety,
O šioji moteris – vaikų jo motina.

PASIUNTINYS

Tebūna tad laiminga per visas dienas
⁹³⁰ Laimingų draugėje valdovo moteris.

JOKASTĖ

Ir tu laimingas būk, svety, nes vertas to
Už gerą žodį. Betgi prašom pasakyti,
Ko atvykai ir kokią žinią atnešei?

PASIUNTINYS

Namams ir tavo vyrui gerą, moterie.

JOKASTĖ

⁹³⁵ Sakyki, kokią ir kas atsiuntė tave?

PASIUNTINYS

Aš iš Korinto, o žinia, kur pasakysiu,
Džiaugsminga bus tikriausiai ir liūdna podraug.

JOKASTĖ

O kas yra, kad taip dvejopa jos reikšmė?

PASIUNTINYS

Mat Istmo žemės žmonės savo viešpačiu
⁹⁴⁰ Turėti jūs valdovą nori, kaip girdėjau.

JOKASTĖ

Tai kaip dabar? Polibas senas nebe viešpats?

PASIUNTINYS

Nebe. Jau jį mirtis parvarė į kapus.

JOKASTĖ

Ką tu sakai, žmogau? Tai mirė jau Polibas?

PASIUNTINYS

Mirtis mane terauna, jei sakau netiesą.

JOKASTĖ

⁹⁴⁵ Girdi, mergaite, tu valdovui tai pranešk,
Tuoju nubėgus.

Tarnaitė nubėga

O jūs, ištarmės dievų!

Kur jūs dabar? Užmušti jį bijodamas,
Seniai Edipas nuo jo bėga, ir dabar
Jį palietė likimo, ne žmogaus ranka.

EDIPAS (*išeidamas pro vidurines duris*)

⁹⁵⁰ Jokaste, mylimiausia mano moterie!
Dėl ko tu pašaukei mane čia iš namų?

JOKASTĖ

Klausyk, ką sako šitas vyras, ir žiūrėk,
Kur dingo šiandien šventos dievo ištarmės.

EDIPAS

O kas jis, tas žmogus, ir ką jis sako man?

JOKASTĖ

⁹⁵⁵ Jis iš Korinto su žinia, jog tavo tėvo
Polibo gyvo nebėra, kad mirė jis.

EDIPAS

Ką tu sakai, svety? Paaiškink viską pats.

PASIUNTINYS

Jei tai pirmiau už viską privalu pranešti,
Gerai žinoki: jis išėjo mirusių šalin.

EDIPAS

⁹⁶⁰ Ar pinkles spendė kas, ar mirė nuo ligos?

PASIUNTINYS

Ir menkas stumtelėjimas paguldo seną.

EDIPAS

Liga papjovė vargšą, kaip atrodo man.

PASIUNTINYS

Ir senas amžius jau turėjo atsiliepti.

EDIPAS

Deja! deja! Kas bežiūrės tau, moterie,
⁹⁶⁵ Į Delfų pranašingą židinį ar į
Paukščius, padangėję klykiančius, kurie man lėmė,
Kad būsiu tėvo žudiku? Jis numirė
Ir ilsis žemėje šaltoj, o aš gi čia,
Nelietęs durklo... O gal ilgesys manęs
⁹⁷⁰ Jį numarino? Tuosyk žuvo per mane.
Su ištarmėm visom, kurios nereiškia nieko,
Polibas ilsis jau šešėlių šalyje.

JOKASTĖ

O viso to aš tau ar nesakiau anksčiau?

EDIPAS

Sakei. Bet baimė man neleido to suprasti.

JOKASTĖ

⁹⁷⁵ Nuo šios dienos tu jų į širdį nebeimk.

EDIPAS

Kaip gali gi negąsdinti motinos vedimas?

JOKASTĖ

O ko bijoti žmogui, jei likimo žaismas

Jį valdo ir jo protas nieko nepakeis?

Geriausia taip gyventi, kaip kam savaime eina.

⁹⁸⁰ Su motina jungtūvių tu nenuogąstauki:

Ne vienas mirtingasis juk yra sapnuos

Su motina gulėjęs. Bet kas to visai

Į širdį neima, tokiame lengviau gyventi.

EDIPAS

Gražiai čia tavo būtų viskas pasakyta,

⁹⁸⁵ Jei motinos gyvos nebūtų. Bet dabar

Gyva, tad nors gražiai sakai, bijoti reikia.

JOKASTĖ

Bet tėvo kapas – prošvaistė šviesi migloj.

EDIPAS

Taip – prošvaistė. Tačiau kol ji gyva – baisu.

PASIUNTINYS

Kokios gi moteries jūs šitaip bijote?

EDIPAS

⁹⁹⁰ Polibo mirusio žmonos, žmogau, Meropės.

PASIUNTINYS

O kuo gi ji sukėlė tokią baimę jums?

EDIPAS

Man dievo išstarmė yra, svety, baisi.

PASIUNTINYS

Valia ar nevalia ją svetimam žinoti?

EDIPAS

Kodėl gi ne? Kadai apreiškė Loksijas,

⁹⁹⁵ Kad man su motina reikėsią susituokti
Ir tėvo kraują savo rankomis praliet.
Todėl aš nuo Korinto taip toli seniai
Jau gyvenu. Radau čia laimę sau, tačiau
Tėvų akis regėt – už viską maloniau.

PASIUNTINYS

¹⁰⁰⁰ Ir to bijodamas gimtinę palikai?

EDIPAS

Ir kad netapčiau tėvo žudiku, žmogau.

PASIUNTINYS

Ar nuo šios baimės neišvadavau tavęs,
Valdove, aš, atėjęs su geriausiaisiais norais?

EDIPAS

Už tai pelnytum tikrą mano dėkingumą.

PASIUNTINYS

¹⁰⁰⁵ Tavęs parkviest dėl to labiausiai ir ėjau,
Kad, kai namo pargrįši, būtum geras man.

EDIPAS

Bet aš nebūsiu niekad su tėvais drauge.

PASIUNTINYS

Tu, vaike, aiškiai nežinai, ką pats darai...

EDIPAS

O kas gi, seni? Dėl dievų, sakyk man viską.

PASIUNTINYS

¹⁰¹⁰ Jei būgštauji dėl to sugrįžti į namus.

EDIPAS

Bijau, kad neįvyktų Febo ištarmė.

PASIUNTINYS

Kad sau neušitrauktum kaltės už tėvus?

EDIPAS

Iš tikro taip, žmogau. Man nuolat to baisu.

PASIUNTINYS

Ir nežinai, jog tu be reikalo drebi?

EDIPAS

¹⁰¹⁵ Kodėl be reikalo? Juk aš gi vaikas jiems.

PASIUNTINYS

Todėl, kad tu ne iš Polibo giminės.

EDIPAS

Ką tu kalbi! Polibas ar ne tėvas man?

PASIUNTINYS

Jis tėvas tau kiek aš, nė truput ne daugiau.

EDIPAS

Palauk! Pasak tavęs, ne tėvas lygus tėvui?

PASIUNTINYS

¹⁰²⁰ Dėl to gi, kad nei mano tu sūnus, nei jo.

EDIPAS

Tad kaipgi jis mane vadino sūnumi?

PASIUNTINYS

Kaip dovaną, žinok, iš mano rankų gavęs.

EDIPAS

Iš tavo?! Svetimų? Ir taip didžiai mylėjo?

PASIUNTINYS

Taip jį pamokė neturėjimas vaikų.

EDIPAS

¹⁰²⁵ Ar pirkęs tu mane, ar radęs jam davei?

PASIUNTINYS

Radau miškinguos Kitairono skardžiuose.

EDIPAS

O kur tu keliavai tuomet per tas vietas?

PASIUNTINYS

Man buvo duotos kaimenės kalnuos ganyti.

EDIPAS

Tad vaikščiojai tenai kaip samdinys piemuo?

PASIUNTINYS

¹⁰³⁰ Ir aš tave, sūnau, tuomet išgelbėjau.

EDIPAS

Ar baisiai kenčiantį ant rankų paėmei?

PASIUNTINYS

Tegu paliudys tavo kojų sąnariai.

EDIPAS

Aiman! Kam negandus senus tu primeni!

PASIUNTINYS

Kojytes, pervertas diržu, aš tau paleidau.

EDIPAS

¹⁰³⁵Tad lydi nešlovė mane nuo vystyklų!

PASIUNTINYS

Nuo tavo laimės tos ir vardas duotas tau¹⁹.

EDIPAS

Ar močia taip, ar tėvas? Dėl dievų, sakyk!

PASIUNTINYS

Aš nežinau. Kas davė, tas geriau žinos.

EDIPAS

Ar tu iš kito paėmei, ar pats radai?

PASIUNTINYS

¹⁰⁴⁰Ne pats, o kitas man piemu atidavė.

EDIPAS

Koks kitas? Gal gali smulkiau paaiškinti?

PASIUNTINYS

Tik tiek: jis Lajo žmogumi save vadino.

EDIPAS

Ar to, kuris karaliū buvo čia seniau?

PASIUNTINYS

Taip, to paties. Jis buvo jo bandų piemu.

EDIPAS

¹⁰⁴⁵Ar jis dar gyvas? Ar galėčiau pamatyti?

PASIUNTINYS

Jūs galite geriau žinot, jūs – vietiniai.

EDIPAS (*į chorą*)

Ar iš didžiūnų kas, kurie čia stovite,

Pažįsta piemenį, dabar čia minima?

Gal kaime kur regėjot, o gal čia mieste?

¹⁰⁵⁰Praneškite man. Pats laikas jau išaiškinti visa.

¹⁹ Gr. *Oidipus* – sutintakojis.

CHORO VADOVAS

Atrodo, ne koks kitas, o tas iš laukų,
Kurį norėjai pamatyti. Apie jį
Geriau tau už Jokastę niekas nepraneš.

EDIPAS

Ar, moterie, manai, jog tas piemuo, kurio
¹⁰⁵⁵Mes siuntėme pakviest, tas pats, kur sako svečias?

JOKASTĖ

O ką? Ką sakė jis? Tu dėmesio nekreipk
Ir, kas kalbėta, atsiminti nenorėk.

EDIPAS

To niekad os nebus, kad aš, turėdamas
Šitas žinias, neaiškinčiau, kas man tėvai!

JOKASTĖ

¹⁰⁶⁰O, dėl dievų! Jei tau gyvenimas brangus,
Nesiteirauk. Užtenka jau, kad aš kenčiu.

EDIPAS

Tu nebijok per daug. Nors pasirodys aiškiai,
Kad aš nuo motinos trečios kartos esu
Jau vergas tris kartus – netapsi žemakilmė!

JOKASTĖ

Maldauju, paklausk ir nedaryki to.

EDIPAS

¹⁰⁶⁵Nepaklausysiu, kolei bus man viskas aišku.

JOKASTĖ

Dėl tavo labo patariu, kas tau geriausia.

EDIPAS

Dėl to gerumo aš seniai jau kankinuos.

JOKASTĖ

Kad, vargše, tu nesužinotum, kas esi!

EDIPAS (*asmens sargybiniams*)

Ar kas atves nuėjęs man tą piemenį?
¹⁰⁷⁰O ji tegu didžiuojas aukšta gimine.

JOKASTĖ

Deja! deja! Koks vargšas tu! Vien tai galiu
Apie tave sakyti ir niekad nieko kita.
(*Išėina*)

CHORO VADOVAS

Kodėl, Edipai, didžio skausmo prislėgta
Išėjo tavo moteris? Bijau, kad jos
¹⁰⁷⁵Tylėjimas skaudžia nelaimė nesibaigtų.

EDIPAS

Tegu sau baigias, kuo tik nori! Savo kilmę,
Kokia žema ji būtų, noriu pamatyti.
O ji puikybėn keliasi, kaip moteris,
Ir jai mat nešlovė, kad aš prastų tėvų.
¹⁰⁸⁰O aš galiu vadintis Laimės sūnumi,
Ji buvo man gera ir gėdos neužtrauks.
Ji – mano motina, o mėnesiai yra
Man giminės: per juos mažutis aš ir didis.
Aš apsigimęs toks ir niekad, nebebūsiu
¹⁰⁸⁵Kitoks, kurs nenorėtų atieškot kilmės.

TREČIAS STASIMAS

CHORAS

Strofa

Jei mes žiniuonys šiandien,
Jei mūs protas veikia teisingai ir kliaunas Olimpu,
O Kitairone,
Tai rytoj per pilnatį²⁰
¹⁰⁹⁰Gausi šlovę tu kaip Edipo tikroji gimtinė,
Kaip jo motina ir auklė,
Ir mes šoksime tavo garbei, nesgi tu ištiesei ranką
¹⁰⁹⁵Mūsų valdovui.
O tu, Apolone galingas, duok mums malonę.

Antistrofa

Kas gi tau močia, vaikeli,
Yr iš nimfų, amžiais nesenstančių? Ar kalnų Pano
¹¹⁰⁰Draugė mieloji,
Ar žmona galbūt paties
Loksijo, plačių lygumų ir ganyklų globėjo,
Ar Kilenės viešpačiui²¹,
¹¹⁰⁵Ar galingam Bakchui, aukštų kalnynų valdovui,
Padovanojo kadaise
Viena Helikono dievaičių²², žaidžiančių su juo?

²⁰ Tragedija turėjo būti rodoma 12–14 elafeboliono (pagal dabartinį kalendorių antra kovo ir pirma balandžio pusė) dienomis, o penkiolikta buvo Mėnulio pilnaties (Pandijų) šventė.

²¹ Hermis, gimęs Kilenės kalne Arkadijoj.

²² Helikono dievaitės – mūzos.

KETVIRTAS EPEISODIJAS

Iš dešinės, dviejų tarnų lydimas, artinasi piemuo

EDIPAS

¹¹¹⁰ Jei aš turiu, didžiūnai, jo nematęs niekad,
Dabar atspėt – atrodo, piemenį regiu,
Kurio mes ieškom. Savo amžiumi didžiu
Bus vienametis su Korinto žygūnu.
Be to, pažįstu jo palydovus abudu,
¹¹¹⁵ Kaip mūs namų tarnus. Bet jums yra lengviau
Nuspręst: tą piemenį jūs esate regėję.

CHORO VADOVAS

Pažįstu jį, tiesa. Už jį patikimesnio
Piemens nė vieno Lajo namuose nebuvo.

EDIPAS

Pirmiausia aš paklausu svečių iš Korinto:
¹¹²⁰ Ar jį turi galvoj?

PASIUNTINYS

Tą patį, kur matai.

EDIPAS

Dabar, žmogau, pažvelk man tiesiai į akis
Ir atsakyk, ko klausiu: Lajui priklausai?

PIEMUO

Jo vergas, bet ne pirktas, o namuos užaugęs²³.

EDIPAS

O kokį darbą dirbai? Iš ko gyvenai?

PIEMUO

¹¹²⁵ Didesnę pusę amžiaus prie bandų praleidau.

EDIPAS

Kurioj gi vietoj tu daugiausia gyvenai?

PIEMUO

Kitairone ir jo laukų platybėse.

EDIPAS

O šitą žmogų iš tenai ar tu pažįsti?

²³ Namie užaugę vergai buvo labiau vertinami ir buvo uolesni kaip tikri šeimos nariai.

PIEMUO

O kam to reikia? Apie kokį žmogų tu?

EDIPAS

¹¹³⁰Kurs stovi štai. Turėjai reikalų su juo?

PIEMUO

Aš negaliu iš atminties tuoj pasakyti.

PASIUNTINYS

Nenuostabu, valdove. Bet aš aiškiai jam
Priminsiu, ką pamiršo, nes žinau, kad jis
Atsimena, kaip tuosyk Kitairono kloniuos

¹¹³⁵Su dvejetu bandų du vyrai klaidžiojo
Prie vienas kito nuolat bent tris vasaras.
Nuo pat pavasario lig rudenio dienų.
Atėjus žiemai, gindavom abu namo,
Aš į savuosius, o jisai į Lajo tvartus.

¹¹⁴⁰Ar taip, kaip aš sakau, mes darėm, ar nedarėm?

PIEMUO

Teisybę tu sakai, nors jau seniai tai buvo.

PASIUNTINYS

Dabar sakyk, ar atmeni, kaip man davei
Tuomet berniuką, kad augintume jį sau?

PIEMUO

Kam visa to? Dėl ko mane tu klausinėji?

PASIUNTINYS

¹¹⁴⁵Žiūrėk, bičiuli, štai tas mūsų kūdikis!

PIEMUO

Kad tu prasmegęs būtum! Nenutilsi dar!

EDIPAS

Jo nevainoki, seni. Ne už jo žodžius,
O už tavuosius juk labiau derėtų bausti

PIEMUO

Kuo aš prasikaltau, šviesiausias viešpatie?

EDIPAS

¹¹⁵⁰Kad nesakai apie berniuką, kur jis klausia.

PIEMUO

Jis kalba, ko nežino. Veltui stengiasi.

EDIPAS

Geruoju nesakai – sakysi verkdamas!

PIEMUO

O dėl dievų! Senam man pikta nedaryk.

EDIPAS (*sargybiniams*)

Ko niekas neužlaužiat rankų žmogui šiam?

PIEMUO

¹¹⁵⁵Kodėl? Aš nelaimingas! Ko gi nori tu?

EDIPAS

Davei berniuką žmogui šiam, kaip tvirtina?

PIEMUO

Daviau. Geriau prasmegęs būčiau aš tą dieną!

EDIPAS

Prasmegsi, jei teisybės nesakysi man.

PIEMUO

O jeigu pasakysiu, žūsiu dar greičiau.

EDIPAS (*sargybiniams*)

¹¹⁶⁰Šis senis, kaip atrodo, stengias vilkinti.

PIEMUO

O ne! Seniai sakiau, kad jam daviau berniuką.

EDIPAS

O kur gavai? Jis buvo tavo ar kitų?

PIEMUO

Ne mano buvo, ne. Kitur buvau jį gavęs.

EDIPAS

O iš kurių tėbiečių, iš kurių namų?

PIEMUO

¹¹⁶⁵O, dėl dievų! Valdove, nebeklausk daugiau.

EDIPAS

Pražuvęs, jei reikės tave dar sykį klausti!

PIEMUO

Jis buvo gimęs Lajo namuose kažkur.

EDIPAS

Kieno jis? Vergo ar karaliaus giminės?

PIEMUO

Deja! Baisumą patį reikia pasakyti.

EDIPAS

¹¹⁷⁰O man – išgirsti jį. Bet išklausyt turiu.

PIEMUO

Jį laikė Lajo sūnumi. Bet ten, viduj,
Žmona tavoji pasakys geriau, kaip buvo.

EDIPAS

Tai ji tau davė kūdikį?

PIEMUO

Tiesa, valdove.

EDIPAS

O kam reikėjo to?

PIEMUO

Kad aš jį nužudyčiau.

EDIPAS

¹¹⁷⁵Tai darė motina?

PIEMUO

Bijojo ištarmės.

EDIPAS

Kokios?

PIEMUO

Kad jis turėsiąs nužudyt tėvus.

EDIPAS

O tu dėl ko šiam seniui jį atidavei?

PIEMUO

Iš gailėsčio, valdove. Aš maniau, kad jį

Į kitą šalį išsineš, iš kur jis pats.

O jis nelaimei baisiai jį išgelbėjo.

¹¹⁸⁰Jei tu tikrai esi tas pats, kaip sako jis,

Žinok – baisiausia nedalia tau buvo gimti.

EDIPAS

Deja! deja! Dabar jau viskas paaiškėjo.

O saule! Šviesk man paskutinį kartą šiandien,

Man – gimusiam iš tų, kaip neturėjau gimti,

¹¹⁸⁵Kurs gyvenau, su kuo gyvent nebuvo teisės,

Ir užmušiau, ko nederėjo man užmušt.

KETVIRTAS STASIMAS

CHORAS

I strofa

Jums, žemės vaikai, deja!
Koks niekingas atrodo man
Jų gyvenimas visas.

Ar laimę sau rado kas
1190 Patvaresnę negu toji,
Kur, nespėjus švystelėti,
Tuoj užgęsta vėl?

Tavo likimas man pamoka,
Tavo, vargšas Edipai, tavo:
Nieko iš mirtingųjų aš
1195 Jau nebelaikysiu laimingu.

I antistrofa

Paleista taiklia strėle
Laimės vaisių sau nurėškei
Svarų kaip niekadoms,
O Dzeuse! Užmušęs tą
Sfinklą su letenom baisiom,
Mįslę menantį, – nuo žūties
1200 Kaip mūras šalį apgynei.
Šaukies karaliūm nuo tuomet,
Didžiausioj pagarboj esi
Ir viešpatauji laimingai sau
Galinguose Tėbuos.

II strofa

O šiandien laimės kam mažiau už jį?
1205 Kieno tokia kaltė? Nuo ko baisyau
Likimas veidą nugrėžė?
Edipai, mūsų šlovintas!
Uostan įplaukei
Didingan ir baisian,
Kur tėvas ir sūnus
Džiaugės tuo pačiu guoliu.
Kaipgi tėvų laukai lig šiol,
1210 O nelaimingasai, tave
Tyliai pakęsti galėjo?

II antistrofa

Nenorint laikas, viską regintis,
Tieson patraukia nelemtas jungtuves
¹²¹⁵Tarp gimdančios ir gimusio,
O Lajo vargšas vaike tu!
O kad, o kad mes
Neregėtume tavęs!
Graudžios ašaros
Dabar liejasi upėmis.
¹²²⁰ Betgi teisybę sakome:
Tik per tave atsikvėpėm,
Gavę sudėti kiek akis.

EKSODAS

TARNAS (*išeidamas iš Edipo rūmų*)
Didžiūnai, šioj šaly labiausiai gerbiami!
Kokių baisybių jūs išgirsit ir matysit,
¹²²⁵Kiek skausmo kęsit, jeigu Labdako namams
Tebesat atsidavę taip ištikimai.
Nei Istras, rodos man, nei Fasis nevalios²⁴
Nuplaut nešvarumus, kur slypi šiuos namuos.
Iškils tuojau į šviesą dar kita nelaimė,
¹²³⁰Pačių užsitraukta. O skausmas visuomet
Baisiausias būna tas, kur patys pasidarom.

CHORO VADOVAS

Betrūksta viena mums: kad tai, ką sužinojom,
Dar būtų ne baisiausia. Ką turi pranešti?

TARNAS

Greičiausias daiktas pasakyt, o jums išgirsti
¹²³⁵Naujieną, kad Jokastės dieviškos nebėr.

CHORO VADOVAS

O nelaimingoji! Ir kaltas kas dėl to?

TARNAS

Tik ji pati. Bet skausmo dėl šio įvykio
Jums tokio nebebus, nes jums regėt neteko.
Tačiau, kiek man dar liko atminties sveikos,
¹²⁴⁰Išgirsk, ką ji turėjo, vargšė, iškentėti.
Kai, siuto genama, įbėgo ji vidun,
Į priegangį, tuoj puolė prie jungtusių lovos
Ir rovė plaukus sau, kiek rankom pagalėjo.
Vidun įpuolus, smarkiai užtrenkė duris

²⁴ Istras – Dunojus; Fasis – pasakiška upė Kolchidėje, tapatinama su Rionu.

¹²⁴⁵ Ir klykė, šaukė Lają, mirusį seniai.
Ir vis minėjo meilės vaisių, nuo kurio
Jis žuvęs ir žudiko motiną palikęs,
Kad būtų jo vaikų gimdytoja baisi.
Prakeikė guolį, kur ji gimdžius dvi kartas:
¹²⁵⁰ Iš vyro vyrą sau ir iš sūnaus vaikus.
Tačiau aš nežinau tikrai, kaip mirė ji.
Įpuolė šaukdamas Edipas, ir dėl to
Mes jos nelaimių neregėjom pabaigos:
Žiūrėjom vien į jį, kaip baisiai blaškėsi
¹²⁵⁵ Ir šlitinėdamas mums šaukė durklą duoti
Ir kad žmona – jam ne žmona, o močia vien
Ir dviguba dirva gimt jam ir jo vaikams.
Taip šėlstančiam parodė kelią dievas koks,
Bet ne žmogus kuris iš buvusių prie jo.
¹²⁶⁰ Jis, baisiai klykdamas, lyg būtų vedęs kas,
Prie suvertinių durų šoko ir, išplėšęs
Iš slenksčio įvarus gilius²⁵, įpuolė menėn,
Ir mes pamatėm žmoną kadamuojančią
Nuo palubės tvirtų trisluoksnių virvių kilpoj.
¹²⁶⁵ Išvydęs ją, iš skausmo suvaitojo baisiai
Ir virvę tuoj atleido, tuosyk ji ant žemės
Susmuko, vargšė, buvo net žiūrėt šiurpu.
O jis tuomet ryžtingai iš drabužio jos
Išplėšė auksines sages, kuriom ji puošė,
¹²⁷⁰ Ir susivarė tiesiai į akių vyzdžius,
Tarydamas, kad jos neberegėtų jau
Nei kiek jis iškentė, nei kiek pridarė pikta.
Tegu tamsoj regės nūn tuos, kurių regėt
Neprivalėjo ir geriau nebūtų matę.
¹²⁷⁵ Taip šaukdamas, jisai ne kartą – daugelsyk
Sau dūrė į akis, o kraujas srūdamas
Suvilgė barzdą jam, ne atskiri lašai
Varvėjo iš akių, o plūdo tamsios srovės
Kaip iš dangaus lietus, kai plūsta su ledais.
¹²⁸⁰ Įvyko taip dėl abiejų, ne dėl jo vieno,
Nelaimė pribaiigė ir moterį, ir vyrą.
Sena palaima buvo iš tiesų kadais
Tikra palaima, o su šia diena beliko
Vien aimanos, kaltė, mirtis ir nešlovė –
Kokiais tiktai vardais vadinas negandos,
¹²⁸⁵ Nerasi nė vienos, kur būtų mus aplenkus.

CHORO VADOVAS

O kaip dabar, ar skausmas vargšą kiek atleido?

TARNAS

Atverti rūmus šaukia ir parodyti

²⁵ Duryš senovėje varstėsi ant ašies: jos galiukai kyšojo iš durų viršaus ir apačios ir buvo įleisti į metalu išklotas skylutes slenkstyje ir staktos viršuje.

Kadmiečiams žmogų tą, kurs tėvą užmušė,
O motiną – man gėda žodį tą ištarti.
¹²⁹⁰Ištremti prašo iš šalies ir nebebus
Ilgiau namuos, nes metė prakeikimą sau.
Tik aišku, reiks jam paspirties ir kelvedžio,
Nes tokio vargo nepakels žmogaus pečiai.
Jis pasirodys jums, nes atsišauna durų
¹²⁹⁵Sklendė, ir jūs išvysit baisų reginį,
Kurs ir pikčiausiam priešui širdį sugraudins.

Tarnų vedamas, išeina Edipas

KOMAS

CHORO VADOVAS

Net baisu pažiūrėt į kančias šio žmogaus!
Tai už visa baisiau, ką man teko kada
Pamatyti baisaus. Koks apsėdo tave
¹³⁰⁰Pamišimas, sūnau? Ir koks dievas smarkiu
Ir galingu šuoliu taip pašoko ūmai
Prieš varganą tavąją dalią?
Koks tu vargšas dabar! Net pažvelgti kraupu
Į tave, nors labai daug norėčiau aš klaust,
¹³⁰⁵Pasvarstyti drauge, sužinot ir patirt,
Tik tu sukeli baisų man šiurpą.

EDIPAS

Nelaimingas, deja, nelaimingas aš nūn.
Ir kur kelias dabar mane vargšą nuves?
¹³¹⁰Į kur balsas nuskries per akląsias erdves?
Kur tu, demone, atvedei šiandien?

CHORO VADOVAS

Į negirdėtus, neregėtus negandus.

I strofa

EDIPAS

Tamsa! Tamsa!
Naktis be pabaigos, jos siaubo žodžiai neišreikš,
¹³¹⁵Ji virš žmogaus jėgų, grūmoja prapultim baisia.
Vargas!
Vargai bekraščiai! Kūną veria sopuliai.
O sielą slegia suvokimas nedalios.

CHORO VADOVAS

Tokioj baisyj nelaimėj mums nenuostabi
¹³²⁰Nei dviguba kančia, nei skundas dvigubas.

I antistrofa

EDIPAS

Bičiuli tu!

Tu vienas iš visų man nuoširdus lig šiol likai,
Ir šiandien rūpi tau, kaip neregiumi pagelbėt
Vargas man!

¹³²⁵Nepaislėpsi tu, pažįstu aiškiai aš,
Ir aklas būdamas, iš balso nūn tave.

CHORO VADOVAS

Taip baisiai padarei! Ir kaip galėjai tu
Gesinti sau akis? Koks demonas pakurstė?

II strofa

EDIPAS

Tai Apolonas buvo, Apolonas vien,

¹³³⁰Jis negandus visus man užbaigė kančiom.

Akis aš išsivėriau pats sava ranka.

Kam dar tos akys man,

¹³³⁵Jei nieko malonaus regėti nebėra?

CHORO VADOVAS

Įvyko taip, kaip tu sakai.

EDIPAS

Į ką dar man žiūrėti,

Kam žodį meilų pasakyt

Arba iš ko išgirsti jį?

¹³⁴⁰Išveskit iš šalies, išveskite greičiau,

Išveskite, mieli, mane kaip pražūtį,

¹³⁴⁵Visų prakeiktą ir dievų nekenčiamą labiau

Čia žemėj už visus.

CHORO VADOVAS

Kenti, o vargše, tu ir kančią supranti,

Ir būtų laimė man nepažinot tavęs.

II antistrofa

EDIPAS

Tegu pražūsta tas, kas grandines sunkias

¹³⁵⁰Ganyklose man nuėmė ir nuo mirties

Išgelbėjo tuomet – nesu dėkingas jam.

Jei būčiau žuvęs aš,

¹³⁵⁵Nebūčiau nei draugams, nei sau dabar našta.

CHORO VADOVAS

Taip būtų juk ir man geriau.

EDIPAS

Nebūčiau tėvo galžuda

Ir nevadintų nūn manęs

Nieks vyru moters, iš kurios gimiau.

¹³⁶⁰Nedorėlis aš nūn ir nešlovės sūnus,
Aš dalijaus guoliu su tais, kur man tėvai.

Jei bus blogybė kur, viršesnė už visas –

¹³⁶⁵Edipo bus jinai.

CHORO VADOVAS

Aš nežinau, ar man šį tavo žingsnį girti,

Nes daug geriau nebūti kaip gyvent aklam.

EDIPAS

Nebekalbėk, jog negerai aš padariau,

¹³⁷⁰Nebėr man ko prikaišiot nei patarinėti.

Aš nežinau, kokiom akim reikėtų man

Pažvelgt į savo tėvą Hado karalystėj

Ir vargšę motiną: už tai, ką jiems abiem

Aš padariau, – man kilpa per maža bausmė.

¹³⁷⁵Ar malonu man būtų į vaikus žiūrėti,

Į mano atžalas, man taip išžėlusias?

Ne! Mano akys nepažvelgtų niekados!

Nei į šį miestą, jo kuorus, nei į dievų

Šventus paveikslus – visa, ką aš, vargšų vargšas

¹³⁸⁰Ir laimingiausias Kadmo Tėbuose žmogus,

Pats sau išplėšiau, duodamas įsakymą

Visiems vaikyt nedorėlį, kurs pasirodys

Prieš dievą nešvarus ir Lajo giminę.

Ir tokią dėmę šiandien radęs ant savęs,

¹³⁸⁵Kaip drįsčiau aš jiems žvelgti tiesiai į akis?

O ne! Jei užsitvenktų dar man ausyse

Girdėjimo versmė, tuomet nebūtų kliūčių

Nuo visko užsiverti mano vargšui kūnui:

Aš būčiau neregys ir kurčius. Juk smagu

¹³⁹⁰Gyventi, kai vargai už sąmonės ribų.

Kam, Kitairone, priėmei mane, kodėl

Priėmęs tuoj nenužudei, kad aš žmonėms

Neatidengčiau paslapčių, iš kur esu?

O tu, Polibai, ir Korinte, ir namai,

¹³⁹⁵Seniau vadinėsi gimtiniais, kaip gražiai

Su piktžaidėm širdy mane jūs užauginot!

Nedoras šiandien aš nedorėlių sūnus.

O, trys keliai ir nuošalus slėny miške,

Ir ažuolyne, ir tu, kryžkelės siauryme,

¹⁴⁰⁰Kuri iš mano rankų mano draug ir tėvo

Sugėrei kraują – ar atsimentate dar,

Ką padariau aš jums ir ką veikia po to,

Į čia atėjęs? O, jungtuvės jūs, jungtuvės!

Mane išželdėt ir toliau be perstojo
¹⁴⁰⁵Tą pačią sėklą sėjot ir parodėte
Tėvus ir brolius, ir vaikus to pačio kraujo.
Ir nuotakas, ir motinas, ir žmonas – visa,
Ką žmonės laiko taip begėdiškais darbais.
Bet negražu kalbėt, kas negražu daryti.
¹⁴¹⁰Tad paskubėkit, dėl dievų, mane paslėpti
Kur nors svetur arba užmuškit, ar į jūrą
Išmeskit, kad manęs neberegėtumėt.
Jūs teikitės prieit ir vargšo prisiliesti,
Malonūs būkit, nebijokit. Mano gėdos
¹⁴¹⁵Nė vienas mirtingasis nevalios pakelt.

CHORO VADOVAS

Įvykdyt tavo prašymo, matau, ateina
Kreontas, jis patars ir viską padarys,
Nes vienas lieka krašto sargu po tavęs.

EDIPAS

Deja! Kokiais gi žodžiais man prakalbint jį?
¹⁴²⁰Ir kaip galės pasitikėti jis manim
Po to, kai aš taip neteisingai jį užpuoliau?

Ateina Kreontas. Renkasi žmonės

KREONTAS

Ne juoktis iš tavęs, Edipai, atėjau
Ir ne prikaišiot tau senųjų nuoskaudų.
(*Chorui*)
Ir jei, didžiūnai, nebejaučiat pagarbos
¹⁴²⁵Jūs padermei žmonių – nors saulės viešpatės
Pagerbkit gaivią šviesą ir nerodykit
Jai piktžaidės nepridengtos: jos nepakęs
Nei žemė, nei lietus šventasis, nei diena.
Paimkit ir parveskit jį greičiau namo.
¹⁴³⁰Vienų tik artimųjų priedermė šventa
Regėti ir girdėti giminių nelaimės.

EDIPAS

O dėl dievų! Tu mano baimę sužlugdei
Ir geras ateini pas žmogų priblokštą.
Tad išklausyki dėl savęs, ne dėl manęs.

KREONTAS

¹⁴³⁵Kokios gi paslaugos geidauji iš manęs?

EDIPAS

Išmeski kuo greičiausiai iš šalies mane,
Kur joks žmogus mirtingas neprakalbintų.

KREONTAS

Tai padaryčiau, tikras būk, tik dar turiu
Pirmiau paklausti dievą, kaip ir ką daryti.

EDIPAS

¹⁴⁴⁰ Bet dievo ištarmė seniai jau aiški man:
Kaip tėvo galžudai piktam skirta mirtis.

KREONTAS

Tai buvo ištarta, tačiau kol nežinioj
Mes esame, geriau jo valios pasiklausti.

EDIPAS

Dėl tokio vargano žmogaus dar klausti jums?

KREONTAS

¹⁴⁴⁵ Dabar ir tu gal jau tikėtum dievo žodžiais.

EDIPAS

Tad leisk tave prašyt ir viską tau pavesti.
Jokastei kapą tu supilk, kaip pats norėsi,
Nes tavo priedermė saviškiais pasirūpint.

O aš kol gyvas būsiu, reikalau griezštai,
¹⁴⁵⁰ Kad į giminį miestą niekad neužeičiau.
Leisk man gyvent kalnuos, kur mano Kitaironas,
Garsusis tas, kurį ir motina, ir tėvas
Anuomet dar gyvam paskyrė man kapu:
Temirsiu aš tenai, kur jie mane marino.

¹⁴⁵⁵ Bet viena aš žinau: manęs nenumarins
Liga nei priežastis kita – paskirtas mirčiai
Išvengiu jos vien tam, kad dar baisiau kentėčiau.
Likimas mano lai lig galo eis kaip ėjęs.

O dėl vaikų, Kreontai, dėl berniukų tu
¹⁴⁶⁰ Galvos nesuki: vyrai jie, ir jiems bėdos
Gyvenime nebus, vis tiek kur atsidurtų.
Tačiau mergaitėm, vargšėm apgailėtinom,
Kuriom lig šiolei niekad stalo su valgiu
Vienom nestatė, o sodino prie manęs

¹⁴⁶⁵ Ir, ką lytėjau aš, dalinosi ir jos –
Mergaitėm pasirūpink tu ir leisk dar sykį
Paliest jas rankom ir jų dalią apraudoti.
Prieik, valdove!

Prieik, taurus žmogau! Palietęs rankom jas,
¹⁴⁷⁰ Lai jausiuos turintis kaip tuosyk, kai regėjau.
Ką aš kalbu?

Atvedamos verkiančios Antigonė ir Ismenė

Ar ne mieląšias, dėl dievų, aš raudančias
Girdžiu dabar, ar ne Kreontas pagailėjo

Manęs ir atsiuntė vaikus brangiuosius mano?
1475 Ar tai tiesa?

KREONTAS (*laikydamas mergaites*)

Tiesa. Aš pasirūpinau atvesti jas,
Žinau, tau džiaugsmas bus, kurio tu pasiilgęs.

EDIPAS

Gyvenk laimingas ir šiame kely tave
Tegu geresnis kaip mane palydi dievas.

1480 Vaikai, kur esat jūs? Prieikite arčiau,
Ateikite čionai, prie jūsų brolio rankų,
Kurios jus privertė regėti šiandien tokias
Jūs tėvo ir gimdytojo akis, nors jos
Pirmiau jam švietė kaip šviesiausias švyturys.

O aš, vaikai, nei klausęs, nei žinodamas,
1485 Pradėjau jus iš ten, kur pradžią pats gavau.
Aš jus apraudu, nes regėt nebegaliu,
Galvodamas, koks judviem bus dabar kartus
Gyvenimas tarp svetimų žmonių pasauly.
Į kokias iškilmes nueisit jūs kada,

1490 Į kokią šventę, iš kurios negrįžtumėt
Su ašarom namo, užuot ten džiūgavę?
O kai užaugsit ir bus metas jums tekėti,
Ar atsiras žmogus, kurs drįs, vaikai, jus imti
Drauge su nešlove ir su prakeikimu,

1495 Kurs amžinai slėgs jūsų ir manus tėvus?
Kokios tiktai nėra baisybės? Savo tėvą
Jūs tėvas užmušė, su savo motina
Susiteršė, ir jūs gyvybę gavote
Iš dirvos tos pačios, kuri išželdė ji.

1500 Štai jūsų nešlovė, ir kas galės jus vesti?
Nerasit tokio, ir turės, vaikai, jūs dienos
Tuščiai, be žiedo, netekėjusioms nuvysti.
Sūnau tu Menoikėjo! Vienas juk nuo šiandien
Lieki joms tėvu. Mes, gimdytojai tikrieji,

1505 Abu pražuvom. O! neleisk kaip elgetoms
Klajot pasauly seserėčioms vienišoms,
Neduok, kad jų dalia prilygtų manajai,
Pasigailėki jų. Mat kokios dar jaunutės
Našlaitės jau, kurioms užuovėja – vien tu.

1510 Tu pažadėk, taurusis, ir paspausk man ranką.
O jums, vaikai, jei protą jau turėtumėt,
Galėčiau daug patart. Dabar gi palinkėsiu:
Gyvenkit, kaip duos dievas, ir lai sekas jums
Gyventi laimingiau, negu gyveno tėvas.

KREONTAS

1515 Užtenka lieti ašarų. Į vidų eik.

EDIPAS

Klausyti reiks, nors nesaldu.

KREONTAS

Gražu juk visa, kas laiku.

EDIPAS

Žinai, su kokia sąlyga?

KREONTAS

Žinosiu, kai praneši ją.

EDIPAS

Iš šalies mane išsiųsk.

KREONTAS

Prašai, kas dievui tepriklauso.

EDIPAS

Bet aš nekenčiamas dievų.

KREONTAS

Juo greičiau jie išklausys.

EDIPAS

¹⁵²⁰Tu taip manai?

KREONTAS

Ko nemanau, nemėgstu tuščiomis kalbėti.

EDIPAS

Todėl išveski jau mane.

KREONTAS

Dabar tu eik, palik vaikus.

EDIPAS

O! neatimk jų iš manęs!

KREONTAS

Negeiski viską iškovoti!

O ką ir iškovosi tu, gyvenime visai nereiks.

Edipas, Kreontas, vaikai ir tarnai išeina

CHORO VADOVAS

O jūs, Tėbų žemės sūnūs! Štai Edipas, regite,

¹⁵²⁵Sfinkso mįslės įminėjas ir valdovas mūsų garsus.

Į jo laimę be pavydo nevaliojo niekas žvelgt,

Ir kokių skausmų bedugnėj atsidūrė šiandien jis!

Taigi dieną paskutinę turim atsimint visi
Ir nė vieno, kas mirtingas, nevadint laimingu tol,
¹⁵³⁰ Kol gyvenimo jis slenkstį peržengs be jokių skausmų.

Iš senosios graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas

Antikinės tragedijos. Eschilas, Sofoklis, Euripidas, sudarė Henrikas Zabulis, Vilnius: Vaga, 1988, p. 185–243, 537–540.